

A MAGYAROK EREDETE

A TURÁNI NÉPEK ŐSHAZÁJA ÉS ÓKORI TÖRTÉNETEK

ÍRTA

DR. CSERÉP JÓZSEF

EGYET. nyilv. rk c. TANÁR

- I. A magyarok őshazája Amerika.
- II. Atlantis, a második haza.
- III. Vándorlás kelet felé.
- IV. Madja-Media Ázsiában.
- V. Ázsiából viasza nyugat felé.
- VI. A trójai háború.
- VII. A balkáni magyarok sorsa.
- VIII. Más töredékeink.
- IX. Nagyinédia bukása.
- X. Fajunk jellemvonásai, inüveliHÓit«
nyelve.
- XI. Ős-szavaink.

BUDAPEST

1925

FRANKLIN -TÁRSULAT NYOMDÁJA

TÁJÉKOZTATÓ.

Mintegy 24 éve annak, hogy a pelasgokra vonatkozó ókori adatok gyűjtésébe fogtam, csupán azért, mert bántott, hogy egyetemi tanulmányaim alatt s későbbi görög-latin olvasmányaimban folyton úgy voltak jelezve, mint akiknek eredete és kiléte ismeretlen. Egy-egy szentjánosbogárféle fényecske elővillanása kitartásra ösztönzött; több ilyen fényvillanás összekapaszkodása mind tovább engedett pillantanom s növelte érdeklődésemet. Mikor 1912-ben «*De Pelasgis Etruscisque quid fabulis heroicis ac priscis nominibus doceamun*» (Lampel E. könyvker. r.-t. biz.) címen addigi eredményeimet közzétettem, megadtam vele a módot arra, hogy egy, azóta «kitűnő tudós»-sá riporterezett versenyfutó, aki bizonyára máig el sem olvasta, de érteni sem tudta volna közlésemet, azon sejtett, nem pedig nyílt réven, hogy a tudomány jelenlegi állásával nem egyez, teljes sikert tudott elérni az Ignarusok között, akik egyike még arra is föl mert hívni, vonjam vissza állításaimat, ha boldogulni akarok kitűzött céloom irányában. Am már akkor a pelasgok mellett kutató utamban fölmerült előttem egy, a mi nemzeti nevünket viselő nép. Adataim szaporodtával rájöttem, hogy mikor az a két ókori nép Ázsia belsejéből nyugat felé hullámozott, ez az útjuk már tulajdonképpen visszavándorlás volt, mert eredetileg a messze nyugatról kényszerültek kelet felé vándorolni. Újabb eredményeimet «*De Madiarorum ac Pelasgorum origine*» című füzetemben tettem közzé 1922-ben (Lampel R. biz.). Azóta újabb adatok és bővült világosság mellett szinte az okát is megeltem az utolsó két jégkorszak katakliziseiben, amik két első hazánk elhagyását, sőt vesztét okozták. De már alig volt reményem azok közzétételére: midőn a véletlen hozzásegített ehhez is egy, még tanulókorától fogva állandó tisztelőm, s nekem pár év óta a nagyrabecsülés és a rokonérzés igazi melegségével körülvevő honfitársam hazafias lelkesedése folytán, aki megértette fölfedezésem jelentőségét, felfogta, mily erős bizonyítékok súlya teszi ezáltal kétségtelen nemzeti kincsünké azt a legősibb kultúrát s elterjesztésének nagy dicsőségét, amikért az indogermán, majd indo európaivá tágított fogalom alá eső írók, nem-írók. mindent elkövetnek, hogy

magukéivá sajátíthassák: hogy ókori árja eleik példája sem veszett kárba számukra, naponkint tapasztalhatjuk azt országunk elszakított részeiből lelkünk mélyéig hatoló keserű panaszok- és jajkiáltásokból. Honfitársam hazafias áldozati készségét és nemes elhatározását a mai erkölcsileg senyvedt s érzésileg sivár időkben annál is jobban esik kiemelnem, mert azon humanisztikus középiskolából hozta azt magával, amelyiknek e szakon én is egyik mestere voltam: ott vetette is meg alapját annak a. íenkölten liberális gondolkozásnak, hogy a tudomány fejlődésmenetét gúzsba és külföldi szekerek után kötni nem szabad. Ahol a tudósokat a fehér- és márványasztalok termelik, csakis ott kerülhet bilincsbe a tudomány hirdetésének szabadsága. No, de ha magunk elvesztjük is ilykép egy hosszú, munkás élet jutalmát, vigasztaljanak' bennünket a haza és emberiség közjává nézvést **Plutarchos** szavai: *Leanagyobb bölcs az idő: sok mindent fölfedett már s fog is még földerítem.*

I. A MAGYAROK ÓSHAZÁJA AMERIKA.

Az Amerika, területéről előkerült ősi emlékek és emlékek, amelyekhez a Csendesóceán mélységei is szolgáltatnak olykor meglepő járulékokat, méltán állítanak azon kérdés elé, megilleti-e Amerikát az *Újvilágrész* elnevezés. Bircherord már harmadfél századdal ezelőtt jutott olyan eredményekre, amiknél fogva «*lie orbe, noro non noro*» címet adta Amerikáról írt művének (Altdorf, 1085.). *Unt ter* és *Heer* fiziológiai vizsgálódásai is ugyanazon következtetéshez vezetnek. A Brazília barlangjaiban lelt emberi csontvázakból azfc állapítja meg *dr. Lund*, hogy az indián faj hihetetlen hosszú idő óta él Délamerikában. Nevadában egy kb. 10.000 éves város került elő a föld alól napjainkban. Az amerikai őslakosság, nevezetesen az azték-toltékok és az inkák hagyományai és mesés kincsei szintén jelentős következtetésekre jogosítanak az őslakók kultúrájára nézve. Ezen kívül bizonyára anthropológiai és geológiai megállapítások is vezették *Humboldt* Sándort, a nagy természettudóst, ama véleményre, hogy Görög-ország első megnevezhető lakói, a pelasgok, Amerikából származtak.

Posmansky Artúr a perui Kordillerák gleccsereit ezüst díszként határoló, lassú lejtővel emelkedő magaslatok völgyeiben házak maradványaira és kyklopszi építményekre talált, egy, az inkákat jóval megelőző korbéli jelentékeny kultúrájú nép lakóhelyére, foglalkozása és alkotásai maradványaira. A művelődés és társadalmi élet jelentékeny fejlettségéről tanúskodnak ezek: de a földművelés föllendítésére' irányuló csatornázások s gátak rendszeressége bizonyítja, hogy lermékeny és igen munkált terület volt az valamikor. csakhogy nem ott a magasban, a Kordillerák széles, köves völgyeiben, ahová Földünk egy rettenetes megmozdulása emelte mindenestül, a Titakákátóvái egyetemben. Sőt éppen ez a kafakbzmós okozta ama terület kulturális elhanyaglását. A talaj és éghajlat gyökeres megváltozása megakasztotta a lakosok addigi foglalkozását, életföltételeik előteremtését es arra kényszerítette, hogy elszakadjanak hajlékaiktól s őseik nyugvóhelyétől. *Naptisztelő* nép volt az, éppen úgy, mint sokkal ő utána az inkák s mint az indiánok még ma is. Olt áll meg az Ande-

szek magaslatain más gigászi építményei közt a Napisten boltíve, elől a nap sugárkövés képével. Általánosan bevett szokás volt náluk, mint ma is az indiánoknál, a testbőrszínezés és tetoválás, úgyszintén a közjóért vagy másért való halálra-szántság (totem). *Papkirályok kormány» alatt éli.* «Valószínűleg akkor süllyedt alá Atlantis» – írja dr C. Roh.¹ Ám az én adataimból az következtethető, hogy akkor Atlantis csak elszakadt a szárazföldtől és szigetté vált.

Hevila-Ophir. Paradicsom. Az az aranyban bővelkedő vidék (Kalifornia!) lehetővé tette a Napnak, az «élet atyjá»-nak (a-tín) oly pazar tündöklésben való ünneplését, mint aminőt az inkákról olvasunk. Később is világhírű volt ennek mind az aranyban, mind más ritkaságszámba menő termékben való bősége. *Wrchovszky V.* a biblia és indus följegyzések alapján ide, Peru és Mexikó tájára, helyezi Ophirt, melynek a sumerok nyelvén «híres vidék» a jelentése. A biblia szerint (Mos. T.. c. 10., 19-30.) *Oplar-Hevila* napkelet felé fekk, régi indus feljegyzésekben *Hevila* oly messze esik kelet felé, hogy Indiában éjfél van, mikor Hevilában dél. Halamon zsidó király (Kr. e. X. század) emberei, akiket Ophirba küldött az ő híres temploma díszítéséhez aranyért és ritka faneműért (no meg egyébért is. ú. m. gyapotért), minden alkalommal három év alatt járták meg hajóútjukat líomakolandtól, ahol reggel van. mikor Indiában dél; nhonnan e sz-erint $180+60=240$ délkör-foknyira kellett esnie Ophir-Hevilának. A Krón. II, 3., 6. azon megjegyzéséből, hogy az onnan hozott arany *Parway-arany* volt, azt következteti Mewes R. hogy Ophir a. m. Peru. Th. Crawford Johnston Mexikóba teszi Hevilát, A biblia szerint pedig *Evila* a *Paradicsom*, amelyet négy folyójának egyike, – *Pisori*, körülfolyt. Az aranyat egyik indián mondában egy sas, *aacilan* (v. ö. aquila) őrizte.²

Amerika tehát ismeretes földrész és jelentékeny kultúrájú nép lakóhelye volt már az ókorban: sőt az Ophir-Hevilára vonatkozó adatokból az emberiség bölcsőjét s a civilizáció ősfészekét leltük föl benne.

Madja. Annak a nyugati nagy szárazföldnek a neve eredetileg az ókori írónál gyakran olvasható *Ibéria* (Is-beria), *Hesperia*, vagyis napnyugati ország, amennyiben *is-ber* sumerul a. m. «Nap háza». Ennek a maradványát látom én *Peru*, nemkülönben *Perses* (nem: Perseus!) és *Perse* nevében. Ők a maguk nyelvén *Madja*-nak hívták országukat; *madja* pedig médul szárazföldet jelent, miként a sum. *matja* s a görög γαία (gaea). Ennek a maradványa ott *Mexikó* neve, amit a később említendő *Maxyes* népnév is tanúsít. Peruban és Mexikó-

ban manapság is túlnyomó még az indiánok száma. Kolumbuséknak Mexikót *Mayon*-nak és «*maják* országának» nevezték meg Kuba szigetének lakosai. Még ma is járatos ott, valamint Guatemalában és Hondurasban is a *maja* vagy *majo* név az indiánokra. Atlasnak egyetlen *Hespetw* nevű fiát említi a monda s hét leánya közül egy *Mai a* nevűt. H érmesnek-anyját. A geológusok a Pyrenaeus-hegységet s az Antillákat egymás folytatásának tartják, melyeknek összekötő hegysége az elmerült Atlas volt.³

Amazonok, kiadja-Amerikában van a Föld legnagyobb folyója, az Amazon: mintha, a nevét akarná fenntartani nőkormányt (sum. *am-a-zida*) valló egykori lakóinak. *Oreilana F.*, az Amazon első nevesebb kutatója (1540. sk. óv Kr. u.) sokat mesélt a lakosságnak őseikről, akikről a folyó a nevét nyerte, és Eldorádójukról. Az árja nyelvészet anachronistikusan amazon-t «emlőtlen»-nek érti ki a görögből; az amazonok helyesen *amazida*, azaz nőuralom alatt élők, görögül (*iinadvkrai'innei*). Ez a matriarchátus, melyet az életviszonyok hoztak magukkal s rendszerint a többférjűséggel ípolyandria) járt együtt, különösen a rabszolgatartást be nem vett turáni népeknél dívott. Anya után igazodott a családi állapot, vagyonjog és a név. Költözéskor vagy harcban a nők is ott voltak fegyverestül lóháton a férfiak kíséretében. De az ő törzsöseik, illetve az ő képviselőik általános nevéből, aminők Myrina, Medea, Medusa, nem szabad azt következtetnünk, mintha ok vet étlén nő vezérelte volna- is őket: e női nevek egyszerűen amazon népeket jelölnek. Nem voltak ők férj- és férfi gyilkolók, legalább Myrina népe, a «libyai amazonok») nem: sőt az volt dicsőség egy asszonyra, nézve, ha mentül több férje volt: ötnél kevesebb szégyen-számba ment. Ő náluk leginkább a földművelés hozta magával a többférjűséget. A róluk terjesztett furcsaságokat semmi hiteles adattal sem lehet igazolni (Strab. XI., 5.).

A libyai amazonok minéműségére mutat *Myrina* nevén kívül talán az is. hogy az Amazon folyónak egész Tabaingáig, valamint a mellékén terjeszkedő perui erdős alföldnek *Maranyon*. nagyszámú mellékfolyói közül kettőnek *Marona* és *Madeira* a neve Tabaingától keletre az Amazont *Holimo*-nek is hívják s e név ajtbiop vonatkozást sejtet.

II. ATLANTIS, A MÁSOJUK HAZA.

Az amazonok áttelepszenek Atlantisra. Az a nagy kataklizmos, mely Amerika nyugati oldalának fölemelkedését okozta, a keleti felét ellenben alább billentette, nem elmerülését idézte elő Atlantissal, csak a Madjától való elszakadását. Legalább ezt érthetjük ki a görög theogonia azon adatából, hogy kezdetben *Gaea* (— madja) volt; őtőle származott *Uranos*, majd az ő egyesülésükből a *titánok* (Uraniones).

Az új hazát kereső amazonok előbb egy Hesperia nevű szigetet szállottak meg, mely a *Triton* tavában feküdt, nem messze az aethiopotól és az Atlas-hegytől. E sziget városai közül *Mene*-t, amelyet lialevő sethiopok laktak, megkímélték. Ezután vonultak az atlanteusok ellen, akik *Kerne* városuk kegyetlen sorsán való ijedségükben csakhamar megadták magukat. Ezek kérésére hadat indított Myrina a szomszéd gorgók ellen, akik gyakran nyugtalanították az atlanteusokat támadásaikkal. Le is győzte őket, bár kiirtania nem sikerült. Hatalmas birodalomra nőtt azután Atlantis, Poseidáon (Neptun) országa; alája tartozott szigeteken kívül nemcsak a rajta túl elterülő nagy föld, amely méltán nevezhető szárazföldnek (Madja-Amerika), hanem rajta innen Európa is egész Tyrrheniáig (Italia) és Libya egész Egyiptomig. Poseidáonon kívül isteni tiszteletben részesült még Hephaistos (Vulcanus): de máskülönben az egész ország a *Naji*, a «ragyogóképű isten», *dwmjza*, vagyis, *γλαυκώπις* [AíWJVY], áldásos befolyásának örvendett. Fái és földje kétszer hoztak termést évente. Termékei és intézményei, meg szokásai Médiáéira emlékeztetnek. Ez is Hesperia lett most már. mert abból szakadt ki; ez lett az ókori írónál annyit emlegetett *hesperiilák kertje*, a *gr-aiá* «mennykert», amelyről Görögországnak *Graevia*, és régi pelasz lakóinak Γραικοί, *Graeci* neve eredt. Atlantis nevét az Atlas-hegyről kapta a sziget, mint amely begység a gerincét tette neki; ezen épült az *Or-an* «magas város», a *Mené* (Mermu) «mennye», sum.: *Ain*. De a honi neve *Dyris* volt ennek a hegynek; a sum.: *dur-i* pedig a. m. «égtűrő». «égtartó»: e két nevét egyesíti hát Vergilius *caelifer At In s-a*. Később

más neveivel is találkozunk ennek az Uran-orzágnak: *Ar-gus* és *Ser-i* «égmező», *Elam*, sum.: *Nimma* «magasország», gör.: *Hyperié*, sum. *Anzan. Argonautae* v. *Minyae* tehát a. m. «mennyei hajósok». *Peltirgi* «mennyei menekültek».⁴

Már a halevő aethiopok említésével nyertünk egy adatoeskát arra nézve, hogy az amazonok Hesperian aethiopokat találtak. Meg-erősíti ezt Plinius (n. h. VI., 35.) azon adata, hogy az ethiopok országá-nak egykor *Aetheria* «menny» volt a neve, azután *Atlantia*, majd Vulcanus Aethiops nevű fiáról *Aeithiopia*. Előfordul *Aeais* néven is. Országuk a messze nyugaton volt, a E öld határán, az Okeanosnál, ahonnan az isteneknek s mindennek a léte keletkezett.⁵

Mintegy 4268 éven át állott már fenn az atlanteusok hatalmas és boldog országa, midőn egyszerre nyiladékos földrengülések követ-keztében a Triton-tó eltűnt s a szárazföldek egész az Okeánosig elszakadtak egymástól. Ammianus Marcellinus (XVII., 7., 13.) szerint nyiladékos földrengésekkel (cliasmatae), valamely erős megmozdulás következtében szakadók nyílnak s nyelnek el egész területeket, mint ahogy az Atlaszi-óceánon egy Európánál nagyobb sziget . . . merült alá az Erebus (pokol) tátongó mélységébe. Platón adata szerint borzasztó földrengések és vízárakatok következtében egy átkos nap és éj alatt alámerült rengeteg sok lakójával együtt s eltűnt az egész sziget. Az ő adata szerint (Krit. 7. §.) nagyobb volt Atlantis, mint Libya és Ázsia együttvéve.⁶ Ez a mélység lett azontúl az ókori világ *Tartarosa*, alvilága: ott volt «a E öl el véghatára, az Ej forrása, Uranos nyugóhelye, Phoebus (Nap) régi kertje». (Sophokles ap. Ötrab VII. 3.) Még 5000 év múlva is hajóval járhatatlan s búvárokkal felkutathatlan volt ott a tenger az elmerült sziget csinálta, igen magas iszapfenéktől.

Így vesztették el őseink második honukat is a természet erőinek rettenetes rombolásai következtében. *Madia* azon részeire, ahová főleg névvonatkozásaik (Peru, Perses, Mexikó stb.) utalnak, rámu-tattam már. Hozzá kell itt tennem, hogy krónikás hagyományunk szerint törzsünk. *Mayor*, Nimród ha, *Ecilat* földjéről indult vattó-szatra, mondjuk: más haza keresésére.⁷ A víz alá merült második hazának is akadunk maradványaira. Poseidón fiainak egyikét, Eumelost, honi nevéen is említi a hagyomány: *Gadeiros*-t, s ez a sum. *ga-dir*, ill. *gud-dir* alapján, miként görög mása is, juh- ív. kecske-) nyáj bari bővelkedőt jelent. A Gadir-Gades-Cadix név ma a spanyol félsziget délnyugati részének egy kikötővárosához fűződik. Spanyolul *azor* «ölyv»-et jelent, mint a görögben κίρκη, és az Azor-szigetek csak-ugyan Kirke-szigeteként szerepelnek Tirmensnal. Atlantis egyik honi

neve ugyanis *Ain* «meny» volt (Tertullíamíál *Aeon*); ebből alkották meg föníciai vagy pún hajósok az *Ai-aia-t*, amely az ő nyolvükön «ölyvsziget»-et értetett (Bérard V.) s ebben a jelentésben tették azt magukévá a görögök, meg utóbb a spanyolok is. *Geryon*, a háromtestű óriás (tulajdonképpen gir-i-un, «három mennyhon»), hol mint Veresország (Insulse Purpurarise, Erythia; Madeira = Makaria: Paus. L, 35.), hol mint Hispánia királya szerepel a mondában. A νῆσοι Μακάρων «boldogok szigetei» nevet kapták a *Makar* vonatkozásáról már mitsem tudó görög íróktól, akik oda képzelték az Elysiumot, hol a negyedik emberkor hősei Kronos alatt boldog életet folytatnak. Ibériával szoros vonatkozást jelöl az *irek* és Anglia ókori *Hibernia* — Ἰουερπία neve, meg inkább az őslakó pifir-teknél dívó tetoválás és matriarchátus.

*

Mi okozhatta ezt a két nagy kataklizist, amely először az amazonokat, másodszer meg $4\frac{1}{4}$ ezer év multával az atlanteúsokat tette hontalanná? Különös, hogy az afrikai Togóban előkerült *Oloktin*-szobrocskák Vulcan nevét sejtetik, holott Neptunt ábrázolják. Láttuk, mennyire rettegettette Atlantis népét hol a víz, hol a tűz, hol mind a kettő. Csoda-e, ha az ő *Szét* (később Poseidaón) istenük, bár eredetileg vizek istene volt (sum. *szá-it* «vízmező»), idővel gyakran azonos szerepűnek mutatkozik Hephaistos-Vulcánnal és mind a kettő Prometheussal. A dionyza Athene amazon népe egyesült Poseidaón aethiop népével Uran-országban (Atlantison) és most mind a kettő *pelargus*-v. *pelagus*-ként «mennyei menekülteként indulhatott újra hazát keresni magának.

E két katasztrófát okvetlen óriási esetnek kellett előidéznie. De a kettő közül mintha az előbbi lett volna a nagyobb. Azt olvassuk Homerosbau (II. VIII., 478. skk.), hogy *Japetos* Kronossal együtt az Okeános és a (laea véghatárán a Tartaros mélyén ülve sem a nap «ugaraiban nem gyönyörködik, sem a szelek fuvalmaiban. Kronos az Atlantist jelenti: valószínű, hogy *Japetos* is egy szintén eltűnt földrészt jelöl. Hogy *Japetos* és Jafet ugyanegy név-e, mint Welcker véli, hogy van-e hozzá közük a *Jáva*, *Japán* s a genealógiai *Jawan* neveknek, van-e i .ran országához is a «Mennyei birodalom» elnevezésnek: azt én eldönteni nem tudom. De ezen nevek valósággal ama területe felé mutatnak Földünknek, ahol egy *Lemurkl-imk* elnevezett szárazföldet emleget a hagyomány és a geológia. *Japetos*, az «*elhajított*», Madja-Gaea vagy Uranos és Gaea fia a mondában: nejeként hol

Klimctie («elmerült?») meg *Themis*, hol *Asia* szerepel. Ez utóbbi adat ugyancsak Ázsia felé mutat Japetos keresésében.

Jégkorszak. Diluvium. A diluvium víz- és jégárjai hihetetlen elváltásoknak és föld alakulásoknak voltak okozói. Óriási természeti erőknek kell tulajdonítanunk azt a nagy kataklizist, mely az amerikai szárazföldet 11 ¹/₂ ezer esztendővel ezelőtt negbillentette. A Cordillerák kiemelkedéséből arra kell következtetnünk, hogy nyugati oldalukon valamely szárazföld eltűnése s ezáltal kapcsolatuk erőszakos, hirtelen megszakadása okozta ezt. Eltűnése? Ez esetben elmerülésről lenne szó. Ám az új alakulás minőségét és óriási arányát tekintve egy más, előttem is elég sejtelmesnek látszó, de megfelelőbb magyarázat kereskedett ki, amint olvastam, hogy más földrészekről (ú. m. Afrika, Grönland, Japán) szintén jelentékeny elmozdulások jelei tűnnek elő; hogy ama Kordilleraszerű feltüremlések az egész Csendes-óceán körül megvannak és hogy a Hold alighanem a Csendes-óceán helyéből kilódult darabja a Eöldnek. Az antik hagyományban is találunk erre rámutatást, sőt igazolást. Árkádia legrégebb lakóit ugyanis Προσέληνοι-nak «Hold előttiékének nevezték, a későbbieket ellenben σεληνίται-nak.⁸

Neves tudósunk, Ilövesligethy, azt állítja, hogy a mi holdunk a Eöld felszínén keletkezett és csak a dagály hatása volt az, amely utóbb lassan, de folytonosan eltávolította tőle és még most is távolítja. A mi holdunk leválása tehát egészen más viszonyok közt ment végbe, mint a többi bolygó holdjaié. A Nap dagálykeltő hatása okozza, hogy a két első bolygónak (a Merkúrnak és a Vénusznak) nincs holdja: első a Föld, amelynek van, még pedig *ncujy*, mert megakadályozni nem tudta ugyan a leszakadást, de *késlelteni* igen (Világegyetem, 591. skk.). A Eöld után következő ú. n. külső bolygóknak kisebb holdjaik vannak ugyan, de a Naptól való távolságuk nagysága szerint több-több. Mint a mi holdunknak, azoknak sincs tengelykörüli forgásuk, csak keringésük, a bolygójuk körül. De a Merkúrnak s talán a Vénusznak sincs körforgása, csupán keringése a Nap körül. A csupán keringést végző égitestek tengelye az egyik végével állandóan a Nap, illetőleg a holdaké a saját bolygójuk felé irányul: tömegük és súlyuk tehát a repítő erőnél fogva a tengelyük ellenkező irányára felé húzódik, még pedig talán a keringés irányával ellenkező elhajlással. Ez a tömör nagyobb tömeg aztán a Nap hatásának engedte át a feléje néző nyúlványt s az ezen darab eleresztésével ránehezedett újabb feladat teljesíthetese végett tengelykörüli forgásra is kényszerült; de ennek folytán megváltozott természetesen a forgástengely helyzete is. Egy

ilyen nagy föld katasztrófa, okozhatta, a diluviumot és a, jégkorszakot.

Egy olyan kicsuceorodott rész szakadt talán le s lendült el a Földtől? Vagy inkább *Hörbiger* elméletével tartunk, amely szerint a belső bolygók (Merkur, Vénusz, Föld, Hold, Mars) közül, «die alle aus klemen Subzentren hervorgingen», Földünk a Holdat elkapta s a maga bolygójává tette?^{8*} Annyi bizonyos, hogy a görög írásbeli hagyomány tud a mi Holdunk keletkezéséről avagy befogásáról.

A $4\frac{1}{4}$ ezer évvel későbbben elkövetkezett atlantisi kataklizis okául is egy másik diluviumra enged következtetni Platón főntebb említett adata. (Tini. 21. 25.). E két diluvium közé esett az atlantisi állam megalapítása és fennállása. Ez volna a legutóbbi, ú. n. *interglaciális korszak*.

*

Már az eddigi adatok is kétségtelenné teszik ugyan, hogy Atlantis nem meseország; ele Platón is világosan mondja (Tim. 30. §.), hogy bármily csodaszerű is, amit el akar beszélni, mindazáltal igaz minden ízében. Az a nagy gond és hozzákészülés, az a részletes ismertetés, de meg tekintélyes forrásának megnevezése s a tárgy előadójának és hallgatóinak előkelősége, mindmegannyi biztosítékai hitelességének. Solon az egyiptomi utazásakor száiszi papok révén jutott ezeknek az ottani templomokban őrzött régi följegyzésekből merített adatoknak birtokába. Föl is írta azokat egy tervbe vett hőskölteménye számára, *csak hogy — sajnos! — a tulajdonneveket a jelentéseknek megfelelő hellén nevekkal helyettesítette*, mivel azt hitte, az egyiptomiak tették azokat át a saját nyelvükre.⁹ Az a Kritias, aki az előadást tartja; Platón apai nagybátyja volt: s még megvoltak neki Hólon följegyzései hasonlónevű nagy atyjától, akinek az atyja, Dropides, legbizalmasabb barátja, sőt — egy adat szerint — testvére volt Bolonnak. Az előadó mái mint tízéves gyermek sokat hallott erről a tárgyról az ő nyolcvan-éves nagyatyjától, buzgón olvasgatta aSolonról rájuk maradt írásokat.

III.

VÁNDORLÁS KELET FELÉ.

Pelasgok. Atlantis elmerülése után két nép nagy áramlását jelzi az ókori írásbeli hagyomány kelet felé. Egyikük az *aetkiop* «fényes» fajtához tartozott. Ez a *Szét* (Poseidáon) népe, a «legöregebb és leg-hatalmasabb» istené, aki Homár szerint szívesen eljárógatott részt-venni az aetliiopok áldozati lakomáiban későbben is, mikor azok már kétfelé szakadva részint nyugaton laktak, részint keleten, az ember-lakta Föld véghatárain (Od. L, 22. skk.). Más neveik: *elymok* (sóly-mok), *elamiták*; *Minyae* («mennyeiek»), *argivok*, *phaeakok* (beakim = fényesek – Bérard), *Albani*, *Leukoi*. Országuk nevei: *Aetheria*, *Aethiopia*. ezenkívül *Elam* (sum. Nimma, gör. Hyperié), *Mennn*, *Argus*, *Seri*, *Anzan*. Törzsösük *Memnori*. Ők azok a *pélargusok* «mennyei menekültek», pelasgok, akiket Görögország őslakóinak mond a hagyomány.

Ibér-szikanok. Az asthiop-pelasg nép sorsának és viszontagságainak osztályosa, az *ibér* nép, nem pelasg tulajdonképpen, mert ennek nem Uran volt az eredeti hazája, hanem *Madja* (Amerika), a görög-latin írónknál *Gaea v. Ge*, majd *Media* (Ázsiában). A madjaiak (v. médok) nem titánok, hanem *gigászok*; «Föld-szülöttek»; a Madjából és Médiából elszármazottak pedig *magyarok* «Madjához tartozók»: a méd nyelvben ugyanis a-m v. -r suffixum etlmicum, vagyis országnévből népnevet alkotó képző. A rájuk vonatkozó más-másnyelvű változatok: *Mysia* — *Masu*, *myzok* — *merónok* — *masuasa*; *Maxyes* — *maurok*, *madjara*, *mazara*, *mawja*. Hónukat jelöli még *Ibéria*. A fénylőképző iethiopoktól Homer «isteni, istenhez hasonló» embereitői, a *sziltan* «halványszín» névvel különböztették meg őket, mint ahogy még ma is járja a *halványszín* jelző Amerika indiánjairól. Az iber-szikan madjaiaknak. Myrina amazonjainak, törzsökös őse *Medea*, a myzoké *Midas*. Istenük a Nap, a *clionuza Athene*. Azt a vakítóan ragyogó fémkorongot ugyanis, amilyennek ábrázolni szokták, *aten-naik* nevezték,¹⁰

A pelasgok közt *aeolok*-nak nevezi a hagyomány azokat, akik nyugatról keletnek vándorolva állapotok meg Görögországban, a Balkánon vagy Kisázsiaiban, a szigeteket is hozzájuk érve. Ellenben akik keletről visszafelé vándorolva jutottak ama helyekre, azok *ionok*,

még pedig hikszoszok: *achájok* és *danaok*. Voltak azonban nemcsak pelag-, hanem madjai aolok is; ezeket jelöli *Perse* (Perseis; Perses), és *Dionysos* neve.¹¹

Ibér-szikanok Európában. Írországnak Ibériához tartozását fön-
tebb említettem. Valószínű, hogy a diluviumkor Grönland éghajlatá-
nak elzordulása az északi ibéreket is kimozdította hazájukból. A
negyedik korszakban ugyanis az összeköttetés Gallia és Anglia közt
alámerült s valószínűleg akkor szakadt meg az összefüggés Grönland,
Izland és Skandinávián át Északamerika és Európa között is. A két
nagy kelet nyugati irányú szárazföldet, amelyeket hasonló irányú
óceán választott el egymástól, az északdéli irányú Atlaszi-óceán
kialakulása szétválasztotta s ezen új alakulás két kontinense Európa-
Ázsia és Északamerika, meg India, Afrika és Délamerika lett.¹² Ekkor
kerülhettek a finnek és esztek Flandriába. Onnan a kelták szorították
őket a mai Poroszország területeire, ahonnan a szlávok áradata elől
húzódtak föl mai hazájukba; az ottmaradtak aztán a szlávokkal
együtt elgermánosodtak. Galliának legalább is a Bhöne folyóig ter-
jedő része, úgyszintén Hispánia, *Iberia* nevet viselt egykoron. Gallia
nyugati partvidékén a vénetek és aquitánok, *úgyszintén* belsejében
az arvernok és a sequanok, akiknek nevét a Szajna (gör. Σηκουάνας;
lat. Sequana; Sikanas) folyó tartja fenn, ibér-szikanok voltak.
A baszkok (gascogneok) sokáig fenntartották faji jellegüket és tulajdon-
ságaikat; még ma is a maguk külön nyelvét beszélik; a *couvade*,
vagyis a férj-gyermekágy fekvés szokása állítólag még ma is megvan
náluk, mint az ősi matriarchátus maradványa. Ebből maradt fenn
sokáig a hispániai kantábereknél is az a szokás, hogy a családi vagyont
leányok örökölték s fivéreiket kiházásították belőle.¹³ Sziciliára,
Szardiniára és Korzókára nyugat felől telepedtek először szikan-
ibérek; Sziciliában volt egy *Mazara* nevű városuk, melynek nyomai
még láthatók s egy folyó is volt ilyennevű. A neve is *Sicania* volt a
szigetnek róluk.¹⁴ Számos halvány vonatkozás arra enged következtet-
nünk, hogy a Duna-mente is útvonala volt kelet felé terjeszkedésük-
nek s a Balkán e vidékein meg is állapodtak. E jelzések kiváltképp
Moesia, Thrákia és Makedonia (Emathia), Maeotia, Epirus és Thessalia
felé irányulnak. Világosabb útmutatást nyújt az a mithikus adat,
hogy a gigász *Aloeus* seol ivadécai voltak a civilizáció *első* terjesztői,
városok építői s a thrákok *első* telepítői. Határozott hitelességet ad
ennek Strabón azon adata (VII, 8.), hogy a phrygok Thrákiából
költöztek át Kisázsziába; *Midas-nak*, a törzsösüknek, a neve is
egyenest Makedóniához és Phrygiához fűződik.

Hispánia (i-spana) jelentése «rejtő-föld» (Bórárd V.), gör, Kalypsó; hívták görögösen Hesperia-nak is, meg *Iberia-nak* is, mint a Nap házát, elrejtőjét. A név erre szállt át az elhagyott két hazáról. A *mor*-ok neve a *magyar* szó *maur* változata, amint alább látni fogjuk. Még ha Atlantis maradványa is ez a mai félsziget, akkor is ezt lehetne tekinteni első Magyarországnak. De erre nézve nincs a mórok nevén kívül semmi adatunk. Ezért csak Ibériának vesszük, második hazánk fennmaradt részének.

Atlantis elmerülése után Myrina átvonult amazonjaival nemcsak Libya legnagyobb részén, hanem elment Egyiptomba is, ahol *Homs-ml* szövetségre lépett. További hódító útja: Arábia, Szíria, Kilikia, taurusi népek, Nagyphrygia s a partvidék egész a Kaikos folyóig (Mysiában). Hódít szigeteket is, nevezetesen *Lesbott*, majd Samothrakét; városokat alapít (Myrina, Kuma, Pitana, Priene, Mytilene stb.). Diodor ezen adatainak (III., 55.) egy fontos hézagát pótolja Pausanias (I., 42.), ahol Memnon útját Aethiopiából Egyiptomba, innen tovább Susába (Elam) jelzi.

Hispániában minden valószínűség szerint már az amazonok első vándorlásakor telepedtek le madjai ibérek, amennyiben a turduloknak és turdetánoknak a mi időszámításunk kezdete felé 6000 éves énekeik és törvényeik voltak versekben írásba foglaltan. Az meg biztosra vehető, hogy az amazonok egy nagy sokasága már akkor át is vonult Libyába, Egyiptomba, sőt egész Indiába. "Sais város alapítása ugyanis 1000 évvel történt az Atlantisé után és oda magukkal vitték a Nap tiszteletét, vagyis megalapították Nysát. Indiában ennél mintegy másfélezer évvel későbbre esik Dionysos népének dinasztája, amely Nagy Sándorig 153 királyt számlált. Ezek tehát szintén az seolok közé számítandók.¹⁵

Magyarok Afrikában. Sallustius (Jug. 18.) pún könyvek s a libyek szóhagyománya alapján írja, hogy Hispániából médok, arménok és perzsák keltek át egykor Afrikába, melynek őslakói, a libyek és gaetulok (Herodot: libyek és sethiopok), akkor még vad, műveletlen emberek voltak, vadak húásával s barmok módjára füvel táplálkoztak; nem korlátozta őket semmi társadalmi erkölcs, sem törvény, sem senlű felsőbbsege; állandó lakóhely nélkül kóboroltak s ott ütöttek tanyát, ahol az éj érte őket. A perzsák az Atlaszi-tenger mellékeit szállották meg s lefelé fordított hajóikat használták kunyhó gyanánt, mert építő-anyagot sem ott nem találtak, sem Hispániából nem szerezhettek. Összeházasodás útján lassankint összevegyültek a gaet dokkal, akik inkább dél felé laktak, nem messze a forró égaltól s minthogy

a földek kipróbálása közben más-más helyre költöztek, maguk magukat elnevezték nomádoknak (numidáknak). A médok és arménok ellenben a libyekkel egyesültek, akik a Földközi-tenger mellékein laktak s minthogy Hispánia lakóival így cserekereskedést folytathattak, korán keletkeztek városaik. A libyek a maguk nyelvén *maur*-oknak nevezték a médokat. Idővel az elhatalmasodott perzsa numidák is elszaporodásuk következtében sokan felnyomultak oda, ahol aztán Numidia terület Karthágó szomszédságában, s a maurokkal szövetkezve hatalmuk alá vetették a szomszéd népeket. Északnyugati Afrikában csakugyan alakult is idővel Magyarország, *Mauretania*, amelyre később, tárgyunk fonalán, visszatérünk.

Azon ibér szíkanoknak, akik a Földközi-tenger szigetein telepedtek meg, *Makeris* fiát említi vezérükként Pausanias X, 17. Lesbos megszállásakor *Makafos* van említve vezérükül. Máshol «libyai Hercules» néven találkozunk vele. (Ball. Sug. 89. v. ö. u. o. 18. Paus. X, 17.) A Trója pusztulása után nyugatra vonult ibér-szíkanok és libyek gyakran *trójaiak* (teukrok) néven szerepelnek.

Magyarok Egyiptomban. Egyiptomnak Helios óta 18 ezer éven át voltak már *isten-* és *hős-*királyai, midőn az amazonok odajöttek Athene vezérlete alatt. Az isten-királyok alatt aethiop dynastákat kell érteni. A hőskirályokat talán Dionysos népe szolgáltatta, amelyről Száisz alapításával kapcsolatban szóltam. *Hor* király hadat vezetett Dionysos ellen, de ez Athene amazon és libyai népének segítségével *Amnion* vidékén győzelmet aratott fölötte. A Nilus-delta nyugati részét mint kerületet hol Athénéről (Minerváról), hol H érmesről, *Mai a* fiáról, nevezték is eh Volt ott egy Hermopolis nevű város s az ezen vidékhez fűződő *Marón*, *Marónea*, *Mareotis* nevek kétségtelenné teszik, hogy ott *magyarok* laktak, ugyanolyan madjaiak, mint aminőkkel eddig *maur* és *méd* néven találkoztunk. Igazi Paeon-ivadék volt a győzedelmes *Thón* város népe. Jelentékeny szerepet játszottak *masuasa* néven Egyiptomban; III. Amenophis neje. Teie. libyai nő volt; Thuorisnak pedig, a trójai háború korabeli egyiptomi királynőnek, *Polybos* «a lebu» (libyai) volt a férje. Ezerszámra szolgáltak mint kapós zsoldosok az egyiptomi seregben is.¹⁶

Az atlanteusok Egyiptomba jövetelével és *Hor* fölött nyert győzelmével veszi ott kezdetét az emberkirályok uralkodása 5332. évben Kr. e. Az első ember-királyuk volt *Menés* (Minyas). aki Memphist «menny városát» alapította.

IV.

MADJAMEDIA ÁZSIÁBAN.

Maiotia. Média. Az Ister vagyis az Al-Duna vidékeire nyomult amazonok egy része a Don folyó tövénél, a Mseotis-tó mellett telepedt le. mindjárt melljük persziek vagyis indusok (sintiek) a Kaukázus nyugat-déli lejtőin. A Balkánon s általában Görögországban is sokan megmaradtak, nevezetesen Thrákia-, Makedonia- és Epirus-, Thessalia-, Boeótia- és Árkádiában (seolok), úgyszintén KisrÁzsiában. De nagyrészüket Elő-Ázsia azon területén állapodott meg, melyet Armenia, Jvlédia, Parthia, Elam jelölnek. Media neve a *Madja* görög-latinos mása; azelőtt, míg *Medea* oda nem jött, *Aria* volt a neve.¹⁷ A persziekhez tartozó sumerok, akikről országuk *Per sis* neve származott át később a rájuk nyomult skytha^ árjakra, valószínűleg szintén az indusokkal, Dionysos népével, kerültek oda a Kr. e. VIII-VII. évezred folyamán. Az indusokat, másként sindusokat (Plin. n. h. VI, 71). az ókori hagyomány azonosoknak veszi a maurokkal. A Gangestől délre lakók napbarnította színt mutatnak, de nem oly égett színűek, mint az sethiopok, se nem göndörhajúak, mint a libyai sethiopok. Az északibb lakók színe az egyiptomiakéhoz hasonló. Kasztheosztásuk az ibérekére emlékeztet s a Pandionis régiót, melynek Modura volt a fővárosa (ma: *Madara*), Ibériának is nevelték. Általán nem egy vonatkozást találunk a hagyományban a Kaukázus* és Mseotis-vidéki rokonaikra. A Kr. e. III. évezredben zúdult rájuk Herakles árja-skytha népe és részint elnyomta, részint leszorította őket a déli végébe. A dravidák az őindusok ivadékai, még pedig a Panda-nemzet-ségből, mely az- árják elnyomása ellen a *mitsya* (madja-méd) király és nép segítségével részesült. Plinius korában már csak ők voltak amazonok az indusok közt (n. h. VI, 23):

Gens Pandae sola Indorum regnata feminis.

De India még ma is viseli a «Nap országa» nevet.¹⁸

Az árják nemcsak Indiát hódították meg, hanem Persist is, mely Iberia-Peru nevének változata s az aethiop sumerokat illeti eredetileg. *Perse* és *Per sis* a persziek (óperzsák) törzsjelölője; a cheta perzsáké

ellenben *l'eneux* (Paus. II. 18). Babylonia, Assyria, üedrosia mind az ő előnyomulásuk folytán alakult ki: Oaramania hódító és alapító népe a germánok voltak, ugyanazon skytha-árják egy része, amelyhez tartoztak az ókori írásbeli hagyomány világos megállapítása szerint a szakák, a *cheta* (chatti, hetita, Κήτιοι, C-issii, dór, assyr), (*jeta* -dák, gót, *ferzm* néven ismeretes ókori népek, úgyszintén a *sabinok*, akik Persis árja hódítói közül mentek Peloponnesosra s onnan Itáliába (Cato ap. Dion. II, 49. Sérv. ad Verg. A en. VIII, 638): továbbá az alánok és a massageták vagy hunok (Procop).¹⁹ Bkképen a tuMni népek egy jelentékeny része árja uralom alá, Elam és Parthia pedig árják szomszédságába, szinte gyűrűjébe jutott!

Elam. *Elam* az *Uran* név mása, szintúgy *Ilion* is. Lakói Uranország elszármazottéinak ivadékai. Sumér neve *Nimma* «magasország», gör. *Hyperie*; nevezik *Anzan-ivak* is. Törzsöse *Memnon*, Susa várának, a Memnoneionnak, alapítója; ő az aethiopok királya; Susa Memnon városa. «*Aethio'pia* clara et potens . . . usque ad Troiana bella *Memnone régnante*». (Plin. n. h. VI, 35). De már a trójai háború előtt jóval sok háborításnak volt kitéve az árjaktól, akik ellen olykor a dualismus (J. Morgan), majd a médok szövetsége nyújtott megoldást vagy biztosságot nekik.

V.

ÁZSIÁBÓL VISSZA NYUGAT FELÉ.

Horn. II. VIII, 477-ből az következik, hogy az atlantisi romlás a negyedik embernemzetséget érte. C. *Boh* (f. i. h.) szintén negyediknek veszi az atlantisi kataklymost. Egy sibylla («jövendő papja», jós) már 10 nemzedéssel később versbe szedi azt (Tért.). Ebből az következtethető, hogy az elamiak a Kr. e. V. évezred elején már megállapodtak Ázsiában. Mintegy harmadfélezer évet tölthettek már el ott kiteve az árják zaklatásainak és hatalmaskodásának, midőn *Kodur-Nachundl* királyuk, Mediának is vagy királya, vagy szövetségese, a Kr. e. 2270. év körül egész a syriai partokig terjedő nagy győzelmet aratott a nyugati népek fölött" s az akkád *Dél* istent is elvitte diadaljtfául a kultuszával együtt Susába. Hadai egy nagy sokasága azonban, mintha előre látta volna győzelme múltó sikerét, nem tért vele vissza, hanem Egyiptomba áradt, ahol már *Menés* idejétől fogva nagy számmal voltak fajrokonai, sőt dynastiáju-k is.²⁰

Hikszoszok. Ezek a *hikszoszok*, azonkívül *menu* v. *mena* «menyei» néven ismert ión-pelasg népsokaság, utóbb mégis, miután a XVII. dynastia vagyis a III. hikszoszdynastia utolsó királya, II. Apepi' (Aphôbis). meghalt, a Nilusdelta keleti részébe húzódott fel *Dan* (gör. Tanis) fővárosuk és Auaris váruk oltalma alá. Kilétük elég bizonyosága az, hogy *Szét* volt az ő istenük, akit /*VeiiMd/inak* «a dáni Szét»-nek azért neveztek el, hogy megkülönböztessék az egyiptomiak egy hasonlónevű gonoszindulatú istenétől (Apep, Szutekh. Typhón), amelynek sok utálatos kígyó, sárkány s más szörnyek környezte kultusza már szinte átruházódott Szétre is. A Kr. e. 1570. évben egy nagy tömegükkel elhagyván Egyiptomot a későbbi Palestinában állapodtak meg. A hagyomány sólymoknak »nevezi ezen elymokat, akiknek nevét még ma is viseli Jeruzsálem: *Uru-Snlym* «solym-város».²¹ Visszatértek még egyszer Tanisba terelt társaik megsegítésére, de I. Amenophis király nemcsak Egyiptomból verte ki őket, hanem Palestinából is tovább szorította. Ezek később, a Kr. e. 1232. év körül, *acha-ioh* néven Görögországban helyezkedtek el]. Szintén az ión-pelasgok közé tartoztak a *danaok*, akiket Horemhib uralkodása 1370-1358.)

alatt az áten-kultusz követése miatt üldöztek ki Egyiptomból (v. ö. Strab. VIII, 4. Jos. El. epist. c. Ap.); úgyszintén az állítólag II. Ramses seregéből kiszakadt sokaság, «advense ex Aegypto», *Kolchis* alapítói, legnagyobb részt gyapjashajú *sardanák* «tanisi sarj».²² Ellenben a kekropidák, akiket szintén az *áten* vallás követése miatt üldöztek ki, száisziak voltak. Ugyanis alighogy elkezdett uralkodni IV. Amenhotep v. Amenophis (1403-1391), a sokféle vallás helyébe a fényes koronggal (atén) jelképezett Nap, *a-tin* «élet atyja», isteni tiszteletét igyekezett általánosítani s mivel nem sikerült Thebaet tennie székhelyévé, Középegyiptomban új város alapját vetette meg, azt *Kut-Atén*-nak, az élet atyja (napkorong) székhelyének, magát pedig *Ku-en-Atén*-nak, az élet atyja (napkorong) fényének, nevezte el és az új vallást mindenkép igyekezett terjeszteni. Volt neki *Nofer-Ke'peru-Ba* mellékneve is. Néhány évre halála után az ő utódai közül már Tutanchamon, de különösen Horemhib alatt véres harcok dúltak a régi Ammon-vallás visszaállításáért: ez teljesen sikerült is végre s Tnebae lett újból a királyi szókhely. Aténisták a fegyveres üldözés folytán menekültek Egyiptomból Rhodos szigetére, (lörögországba, a száisziak egy Poseidáon pelasz népe lakta városba, melynek róluk *Atlienai* «áténák» lett a neve.

Athenae. A *Kifdathennion* «aténák városa» nevű telepük az Akropolis délnyugati aljában az egyiptomi *Kut-atén* megújulása volt. Mivel Amenophis nevének második fele, *ophis*, kígyót jelent görögül, azért az ő vallásának követői, a kekropidák (Nofer-Khepera-Rha'), kígyóban végződő emberek gyanánt szerepelnek a mondában és a művészetben. Az új ión-pelasg lakosság békésen egyesült a rokonfajú régivel. (Thuk. II. 36.)

VI.

A TRÓJAI HÁBORÚ.

Gigantomachia. Az Egyiptomból, kivándorolt vagy kiűzött turáni népek azonban egyre csak visszavágytak oda. Többszöri sikertelen kísérletük után a Kr. e. 1232. évben a *munuasa* (myzok, merónok, médok) vezetése alatt nagy vállalatra szervezkedtek Egyiptom ellen III. Ramses uralkodása idejében a *lehn* dibyaiak), az *achauasa* (achaiok), *mrdana*, *tursa* és *.sekelsa*, — e négy utóbbi circumcidált, tehát sethiop-pelasgok.²³ Szárazon és vízen vonultak le a syriai partvidék mentében mindenestül Egyiptom felé, de mivel a eheták folyvást háborították vonulásukat, már Palestinától délre döntő vereséget szenvedtek III. Ramses seregétől. E kudarc után visszatérő-útjukban megdöntötték a eheták nem. rég alapított Taurns-syriai birodalmát, a myzok és teukrok magukhoz vonták a cheta-dórok el'nyomásától féltett fajrokonaiikat Kolchisból (Argonauták) és Trójától (Ganymedes elrablása), átkeltek Európába, ellepték Thrákiát, Makedoniát, sőt az ión-achaiok az Ión-tenger szigeteit, part vidékeit, meg a déli görög szárazföldet is egész a Peneus-folyóig birtokukba vették.²⁴ Ez a madjaiak nagy hadi vállalata az ú. n. *gigantomachia*.

Trója. A szétbomlasztott Cheta-ország taurusi, azaz, dór népének áradata néhány évtized. alatt úrrá lett a Kisázsziában visszamaradt turáni népek fölött. Teutamos, assyriai (cheta) király, hűbéreseivé tette Memnont és Priamust, azaz, Elamot, Kolchist és Tróját. Mikor aztán a dórok Európába is kezdtek már özönlenni, az achaiok, a «meny népe» (mene-laos) *Agamemnon* «fő-memnon» vezérlete alatt még egy kísérletet tettek feltartóztatásukra Trójánál. Nem alaptalanul tartják a város e nevét az egyiptomi *Tu-ro-au* (ma: Túra) kőbányász-telep neve másának. melv eözütt vándorolt ide s tovább mindenfelé a tu-

egyiptomi írások *turusa-* v. *tursa-*, a görög írók tyrrhének- v. tyrrhén-pelasgok- és *tyrrhanok-*. a latinok pedig *Tusci-*, Etrusci-, Hetruscinak.²⁵

De Agamemnonnak és Menalaosnak már a görög had toborzása sem ment könnyen. Odysseust és Achillest csellel sikerült csak rész-

vételre bírnók. Akkorra Kisáziában is kedvezőtlen fordulat következett be rájuk nézve. Phrygiát és Maeoniát már a lydok árasztották el; Lykia korábbi lakóit, a sólymokat, a hegyekre szorították a Krétáról odagyülemlt jövevények, kyklopsok, kikben a törzsképviselőjük, *Sarpedon* (sar-Pithum = pitlmmi, azaz, gózeni sarj), a cbeta Zeus nagyon kedvelt fiának neve után az egyiptomi Gózenből IBS5. évben kiköltözött zsidók ivadékaira ismerünk. Nem szabad szem elől tévesztenünk, hogy a trójai háborúban részben rokonfajú népek mérköztek. Priamus és Memnon *már* a cheta király hűbéresei. A myz király, akihez nagy reménnyel telten siettek az áthajózott achaiok küldöttei, nem önekik, hanem Priamusnak küldte segítségére a seregével fiát, Memnon után a trójai sereg legszebb daliáját. (Horn. II. I, 423 skk.) A paphlagoniai vénetek, a bretagnei vénetek ivadékai s az Adria északi végénél később letelepült vénetek ősei, meg a maconok, a phrygok — mind Trója ügyét védelmezték. Sőt az 1232. körül Európába átkelt turáni népek közül is Tróját v édni jöttek át larissai pelasgok, thrákok, pa3onok és kikonok. A dárdán Aeneas és Antenor a kibékülést szorgalmazták s ezért az összejátszás gyanúját vqnták magukra. Az achaiok mindazáltal bevették Tróját és feldúlták: ám ezzel a cheta-dór áradatot feltartóztatniuk nem sikerült: elborította Görögországot, a szélekre és a végekbe nyomta a régi pelasg és ibér lakosságot, sőt erőszakos és hatalmaskodó föllépésével kiüldözte vagy elnyomta, nyelvét ráerőszakolta, műveltségét kisajátította és 5-6 százados harcok és belvillongások után annyira magába olvasztotta, hogy a faji elkülönzés szinte korunkig nem sikerült. A hellén (chet-len) elem erőt vett a pelasg-görögségen.²⁶

VII.

A BALKÁNI MAGYAROK SOKSA.

Magyarok a Balkánon. Mint említettem, az aethiop és ibér-szikan népek nagy sokasága állapodott meg a Balkán vidékein. Közülök a myzok ott is maradtak (Strab. VII, 3). Az 1232. évben Kisásziából visszaköltözött myzok és teukrok közül a thrákok, kikonok és pœonok esnek itt főleg tárgyalásunk körébe. Az amazonok szétszóródását a hagyomány Myrina halálával jelzi, aki Homer szerint a trójai síkság *Bateia* «királynő» dombja alá volt eltemetve; Diodor ellenben Thrákiába teszi elestét.²⁷ Annyi bizonyos, hogy a monda nemcsak Phrygiában szerepelteti *Midást*, a madjai myz-merónok törzsképp viselőjét, hanem a később Makedóniának nevezett Emathiában is.²⁸ Hogy a thrák név eredetileg a Trójától átkelt turániakra vonatkozik, az Homérból világosan kitűnik. A kikonok papja és királya *Maron*, városuk *Ismaros* «mar (maur) város», területük *Maronea*. ugyanazon nevek, amelyekkel a Nikis-deltától nyugatra, az Ammon-vidéken találkoztunk (*Maron*, *Marea*, *Mareotis*). Plinius (VI, 20) Előindia felett a tochárok északi szomszédjaiként szintén említ ciconokat. A cigányok egykori hazájaként hol Egyiptomot, hol az előindiai Malabart említik. A *cicon* névnek a *cigányhoz* való hasonlósága s a «*more!* megszólítás, mely a latin *Maim* vocativus másának látszik, legalább is főlemlítést érdemel. Ők hát eredetileg annyira mindenestre maurok, mint az indusok, „Az ő megkülönböztetett típusuk megvolt hát csakugyan az indusok és médok között is, de azért minden valószínűség mellett szól, hogy a mi tájainkra azok kerültek, akik Egyiptomból Kisászián keresztül a pœonokkal jöttek a Balkánra. Ne a mostani viszonyainkhoz mérten ítéljünk felőlük: a majdnem három évezreden át tartó elszigeteltség, dák-román, görög és római igitette őket gúny és megvetés tárgyául szolgáló kóbor oláh-cigányokká. A mi fajunk széthullott töredéke ez az ókori adatok szerint szívósan ki- és összetartó, vitéz *szikan* nép!

A **balkáni Magyarország**, Egyiptom ugyanazon részével vannak összefüggésben a *paeonok*. Egy ilyen nevű nép alapított országot. Makedóniában, amelynek akkor még *Kmathia* volt a neve. De

inkább Paeonia néven szerepel országuk és ez a görög íróknál szintúgy Magyarországot jelenti, mint a latinoknál Pannónia. Khal-kondylas a Hunyadiak korában határozottan paionoknak nevezi a magyarokat s idevándorlásukat egyenest a Balkánról jelzi. Mert Midas halála a Kr. e. VII. század végével Emathia függetlenségének megszűntét jelenti ugyan, vagyis a cheta-geták, akiket római írók dákoknak is neveznek, már akkor elnyomták őket s Emathiának Makedonia «diéta-ország» nevet adtak: ²⁹ de Plinius (n. h. IV, 1. 17) említ még a Stryinon-(Struma) folyó nyugati partján médokat (Msedica), a keletin pedig indusokat (Sintica). s még a Kr. u. néhány századon át is olvasunk szabadságukért vívott vitézi küzdelmeikről. Nagy Sándor anyja, Olympias, még azon Aeakidák ivadéka volt, akik Achilles atyjáról A *iakos*-ról (Aia-beh, «mennyei») kapták nevüket. Árpádházi királyaink fentartották és ápolták az összeköttetést byzanci uralkodókkal s szorosabbá tételét kölcsönösen keresték. A paeonok, a Trójától elkerült teukrok ivadékai, mint a legrégebb időben, ekkor is a Napot tisztelték istenükül s rúdra erősített fémkorongot használtak ábrázolására (Max. Tyr.).³⁰

Ám a paeonok nagy sokasága, úgy látszik, már a geták első győzelmeire fölkerelkedett és megszállta a Kárpátok övezte Magyarország-nak legalább is a Dunától egész a Szávaig terjedő részét. Herodot (V, 9) ugyanis a Kr. e. V. században ismert ott egy *siyynna* (szíkan) névvel illetett *méd* népet., mely a vénetek határainak közelében lakott: de azt nem tudja, hogyan kerültek oda: arról sem szól, meddig terjedtek határaik. Nagyon valószínű, hogy a Balkánról idehúzódott 4>ie.onok v. pannonok voltak azok s a geták felülkerelkedése folytán jöttek át a Duna-Száva közötti területre, Pannoniába. Elbukásuk oka is eléggé kiérthető Diodor (III, 55) rövid tudósításából. Myrina népe több város alapítása s több sziget — köztük Lesbos (Makaros vezérlete alatt) — meghódítása utáu Samothrakéről visszatért Thrákiába. Ott Mopsus, a thrákok elűzött királya, a szkythák (geták) királyával szövetkezve legyőzte és hosszas harcok után kiűzte őket. Bukásukat tehát trónvillongásból támadt szakadás okozta. Pannoniába költözésük ennél fogva Midas halála után történt a Kr. e. VII. század vége felé s az V. században még itt volt az országuk.

Sicambria. Az ő városuk volt a mi Buti a városunk ismert előde; *Sicambria* «szíkan város». A *bria* ívria) ugyanis thrákul «város»-t jelent.³¹ Ez újabb bizonyosága annak, hogy a *tlirák* elnevezés a Trójától átkelt turáni népeket illeti eredetileg; a sumér *ur*, *uni* s a *méd vru* (vuran) «város» is e mellett szól. Egy krónikás adatunk szerint a

Sykan-hegy alatt feküdt az, ahol Attila átkelt a Dunán seregével. Az Angyalföldön keresztül római katonai hadiút vezetett által a Dunán — régibb időben hajóhid segítségével. 1. Valentinian római császár 375. évben 700 m hosszú fagerendahídat épített a Hajógyársziget és Transaquincum erőd közt. A Rákospatak közvetlen a római hídfő felett szakadt a Dunába, ahol az őslakosság által már évszázadokkal előbb használt rév volt.³²

Ama római hadiút jobbparti folytatásául a vörösvári s a bécsi utat tekinthetjük. Ezen útvonal és ajiuger-hegy közé kell Sicambria fekvését gondolnunk.³³ A mi krónikáinkból s a *Historiae Francorum* egy 658. évi kivonatának Hieronymustól vett adatából megtudjuk még, hogy ez a «Trója romlása után» Pannóniába költözött szikan nép kb. a Ki. e. 400. esztendeig lakott itt, amikor aztán keleti népek nyomása, folytán a Rajnáig, a mi krónikáink szerint pedig a franciaországig *Sicanas-* (Szajna-) folyóhoz költözött. A Helvetiával szomszédos *Sequani* szintén őket jelöli. Az alsó-E aj na jobbparti mellékéről a sicambrokat Tiberius római császár telepítette át a balpartra. Nem alap nélkül nevezték tehát a frankokat még a Középkorban is j-iugambroknalf

Etruskok Erdélyben. Szintén Trójától kerülhettek Erdélybe az *agathyrsok* «fő- (független) tursok», akik az ércolvasztásban és ércművekben való nagy jártasságukról mindjárt etruskoknak ismerszenek. A Kr. e. V. században Erdélyt lakták. Zömük már akkor Italiában volt megtelepedve, egy részük meg az alpesi Rluetiában. Hajdan egész Italia az etruskoké volt: Italia pedig hozzátartozott az atlantisi birodalomhoz. Erre rávall az agathyrsoknál dívó testbőr-színezés v. tetoválás és polyandria is. A rútulok is etruskok voltak. De a nyugatról jött tyrrhán-etruskok nyelve jócskán eltért már azon régi italusokétól, akik előlük a délibb részekbe húzódtak (Ces. de Cara). Nyelvük máig megfejtetlen. Szókincsükben sok egyezés van a magyarral. Én úgy vélem, hogy a sumér és ó-kopt nyelv fog a nyitjáéhoz juttatni³⁴

A lófők. A székeleyknél dívó «lófő» elnevezés megfejtéséhez talán hozzájárulhatok valamivel, ha kifejezést adok azon valószínű föltevésnek, hogy már az agatbyrsokkal egyidejűleg laktak, sőt együtt költözhettek myzok is Erdélybe, olyan «közzeiharcos myzok s ügyes «lófők», aminőkről Homér megemlékezik (Strab. VII, 3).

VIII.

MÁS TÖBEDIÉKEINK.

Demarat Korintheból a Kr. e. 658. év körül a dór arisztokraták üldözése elől családotól nagyszámú háznépével együtt az etrúriai Tarquiniiba költözött át. Minden további következtetést mellőzve csupán megemlítem, hogy Korinth városához és Marathonhoz Medea neve fűződik és hogy *de-marat* mintha «maur menekült»-et akarná megjelölni, amennyiben a sum.-*de* a. ni. menekül.³⁵ Póla s *Aquilegia* kolchisi alapítás, úgyszintén az epirusi *Eriko*, mintahogy általán Albania népét Jason «menyliős» ivadékának tartja a hagyomány. Mindjárt északi szomszédjuk a *Mazaei* nevű pannon nép volt. Diomedes emberei, akik t. i. vele mentek el Trójától, hős vezérük halála után *Madarakká* válva, ám azért emberi hangon beszélve és jövevényekkel barátságosan bánva, de rosszindulatúaktól húzódozva éldegéltek a Bari közelében fekvő Tremiti-szigeteken.³⁶ Evander arkádiai aeol-pelag népével szikanok is szállottak meg Tibur vidékén. Myrina, Odysseus, Aeneas s az Argonauták útja és állomásai, Memnon, Medea és Midas sorsa mindannyi a turániak viszontagságait és szétszóródását tünteti fel nekünk. Ibéria elváltozásait látom az *ír* (hernia, Hibernian, *Uiera*, (Isera), sőt a messeniek sicíliai *Himera* gyarmata nevében is.

Az afrikai Magyarország. A myzok egy jelentékeny sokasága ellenben Trójától azon médokhoz tért vissza, akik Hispániából Atlantis megszűnte után Eszszakafrikában telepedtek volt le. Hogy ezek a *Maxyes* «magyarok» már a Kr. e. VI. században ott laktak, erősen bizonyítja az, hogy mikor Kambyzes perzsa király Egyiptom meghódításakor (525. Kr. e.) elbetegesedése következtében lemondott azon szándékáról, hogy Libyába is átvezesse hadait, csupán követeket küldött a libyai népekhez a hódolás jeleinek átvétele végett. Készít vett e hadjáratában Darius is, akinek a nack-si-rusztami szikkemlékón a meghódolt népek közt egy libyai *nuijyar* is van ábrázolva, ezen jelzéssel: *Hí magyara* «itt egy magyar», mintegy annak kiemelése végett, hogy ez az északefrikai nép azon Média tartozéka, melyet Kyros néhány évtizeddel azelőtt hajtott perzsa iga alá. Méd nevük tehát *magyarul*. E név különböző alakjai, mint Maççyiava és Mazzyara (Oppertnél), Mazara, Maxyes, Makaros, Matsya, Mauri stb. a mi *a y* hangunkkal való küzködését mutatja az idegen nyelvű írónak s igazolja Plinius szavait (n. h. V, 1). hogy Libya népeinek s városainak nevei szinte kiejthetetlenek idegen ajkúra nézve. Ők a Trójától elkerült

emberek ivadékainak vallották magukat Herodot előtt. Időként Athénét tisztelték, rajta kívül még Poseidáönt és Tritont. Arcukat miniommal színezték, fejüket baloldalt kopaszra nyírták, a közönséges egeret *zeperi*-nek mondták. A többi libyaiak közt egyedül ők nem voltak nomádok, hanem földművelők, miként első hazájukban (Peru-Mexico: M'ad ja), s a másodikban is, Atlantison. Mint a független libyek többsége hatalmas nagy birodalmat alapítottak, melyet a latin írók *Mauretaniá-nak* neveztek. Yitéz nép volt. még nehezebben lebírható, mint a skythák: még asszonyaik is lóháton utaztak. Antonius Eusebes császár hadserege végül Libya határára az Atlas-hegyig szorította őket.³⁷ Marocco neve maradt csak fenn számunkra emlékéül. Pedig a Kr. e. XIV. és XIII. századból föl van jegyezve egy-egy *masuasa* király egyiptomi írásokban: *Maurmulu* «magyar ember» és *Marei* (?): ez utóbbi többszámú névnek látszik aminők, a vezérek nevei is: *Mazippa*, dux Maurorum (Tac. a. II, 52) mód plurális, melynek szakasztott mása *Maze/ppa*, a bizonyára sármata származású híres kozák hetman f. XVIII. sz.) neve; *Manares*, Kyros mód vezére (Herod., 156 sk. IbO sk.) és *Maxarihes* v. *Promarxarthes*, a parthusok Vezére, aki Crassust leterítette (Plin. n. h. II, 172. Plut. Crass. 31).

Nagy Sándor. Hidasnak, Emathia (Makedoni-a) egy egyesítőjének kilencedik utóda volt «világbíró» Nagy Hándor. E kilenc közül *Aeueus* és *Europs* neve még mindig folyamatát jelzi az egybeolvadásnak: Nagy Sándor is anyai *ágon* epirusi, ill. molossusi Aeakidákhoz fűződött, tehát Achillest is ősei közé számíhatta. Nem hazugságból és hízelgésből nyilvánította tehát őt Egyiptomban Amnion papja Zeus Amnion ivadékának és a világ-uralomra hivatottnak. Az a világhódító hadjárat, amelyet ő folytatott, az egykori turáni országok egy hatalom alá egyesítésére irányult. Származásával vont a magára anyjával együtt az apja gyűlöletét és üldözését, mely anyja halálát okozta, őt meg mint ifjút az illyrekhez menekülni kényszerítette.³⁸

Árják Italiában. Italia ősidőkben Kronos földje volt, vagyis az atlantisi birodalomhoz tartozott. Ezért mondja Cato, hogy hajdan majdnem egész Italia az etruskoké volt: ezek a tyrrhenek voltak az őslakók, „*Aborigines*,”³⁹ ezekhez azután keletről jöttek ieol-pelasgok Arkádiából, akikkel kapcsolatban említ a hagyomány iber-szikanokat: utánuk Thessaliából achaiok, tehát ion-pelasgok, majd Trójától tyrrhen-pelasgok vagyis etruskok, akiknek a nevét már az őslakókra is alkalmazzák az írók a faj rokonságnál fogva. Majd sabinok jöttek oda *Heculesse*l Spartából: ez már skytha-árja nép volt, egyfajú a perzsával, amint fentebb kimutattam. Ez a, sabínság már a Kr. e. VIII. szá-

zad folyamán nagy erővel ékelődik az Anio- (Teverone) folyó irányában a Tiberis felé a régi latin lakosság közé; mintegy $2\frac{1}{2}$ százados-harcok s párt villongások után fölülkerekedik s E ómat egy olyan vegyes lakosság hatalmi központjává teszi, amelyik nyelvének a gerince és csontváza nem az. yeol latin többé. Latinnak nevezzük ugyan ma is, de helyesen a «római») név illetné meg. Ezért, válik jó sokára, csak a Kr. e. III. század közepe táján, használhatóvá irodalmi célra. Akkor már a régi latin nyelv annyira feledésbe merült, hogy nemcsak képzett görög írók (Polybios, Dionysios) nem értették, hanem még a legképzettebb rómaiak nagy fejtöréssel is alig bírtak valamicskét kihüvelyezni egykori nyelvük 300 évvel korábbi szövegéből.

lázért írja Dionysios (I, 72), hogy Róma kétszer épült: előbb, mindjárt a trójai háború után, másodízben 15 emberöltővel később. Tulajdonképpen a heraklida sabinokhok volt szükségük még egy Romulusra és új alapításra a régibb, kbl. 500 évvel korábbi alapítás helyébe. Az őslakosság athiopfajú volt; bizonyítja ezt a pmeputatio említett szokásán kívül a fényes testszint jelölő elnevezések gyakorisága: Tiber = *Albula*; Tibufban: *Albura* — Leukothea. Magának ősvárosukriak a neve is *Alba* — Leuke volt. A másik, ú. n. szikan fajtát az arkadiai Evander kíséretén kívül Ascanius által is jelzi a hagyomány, aki állítólag Emathion ha volt. Efféle keveredésnek számos példája ötlük elénk, ú. m. a kaukonok és leiegek Messeniában és Megarisban: Leukas-szigetének nemcsak *Pliai akta* (— Aethiopia) a neve, hanem *Makrix* is a myz teleboákról: Euboea másik neve szintén ez.⁴⁰

Germania és Gallia. Oermániában szintén Hercules geta népének nyelve jutott felsőbbiségre, sőt a germánok testszíne is Kr. sz. körül még feltűnően sárga színével tanúsította ázsiai skytha eredetét (Strab. Vil, 1. Tac. (Term. 3). «A cheták fajjelege mongolos; jellegzetes lábbelijük a felgörbített orrú csizma: fővegük sapka vagy szarvforma szalagdísszel ellátott süveg» (Sayce). A cheta ábrázolatok igen jellegzetes sémi tyrust árulnak el, bár kevésbbé sárgák s a Tamhupnépeknél barnább bőrűek (Lenormant). Idiomájuk csakis sémita lehetett. (Ces. de ('ara). Még a mi időszámításunk első századaiban is sokan éltek nomád életet. A gallok szelidebb erkölcsűek. Növésük magas, testük nedvteljes, bőrük fehér. Hajuk természetes sárgaságát mesterségesen fokozzák (Diód. V. 28). Az aquitánok, vénétek és sequanok kétségkívül az ibér őslakossághoz tartoztak, meg talán az arvernok. A rokon ha3duok és ambarrok más fajbeli nép, még pedig, amennyire az a-sduok legfőbb hatásának *vergobretum* (wirken, ober, rat) következtethetek, germánok.

IX.

NAGYMEDIA BUKÁSA.

Média-Elam. Kodur-Nachundi után, a Kr. e. 2270. év körül, második dynastia lép föl Elamban. Ebből arra lehet következtetni, hogy az árja nyomás arra bírta Elamot, hogy dualismusra lépjen Médiával. De a trójai háború idején, 1180. körül, Elam népe már Teutamos cheta király hűbérese. Memnon, elami királyfi, 20,000 főnyi, felerészben elami aethiop, felében assyriai állományú sereggel vonul Trójához Priamus segítségére, aki ekkor szintén hűbérese Teutamosnak. Később rövid időre Media is skytha-assyr uralom alá kerül; de felszabadulása után nagy méd birodalmat alapít, melyhez Armenia —'egész a Kaukázusig, Parthia, Hyrkánia (Farkánya «farkasföld»), valamint Elam is hozzátartozott. A matsya király az indiai Panda-törzs támogatójaként szerepel az árjak elleni védekezésében (Mahabharata). A módokhoz az arménok álltak legközelebb rokonság és civilizáció tekintetében. (Strab. XI. 18 sk.)

Nagymédiának az a királya, aki alatt legnagyobb volt a nevében is benne viselte hatalma nagyságát: *Adyages*, médul *Asszidnhak* «hosszan tehető», *longe potens*, gör. *Eurymedon*, late regnans. Ő azonban meggondolatlanságával tönkre tette magát és népét (Horn. Od. VII, 56 sk.). Kyros ugyanis, aki 559-ben Kr. e. győzelmet aratott fölötte, mivel cselt szőtt és fondorkodott ellene, 550-ben megölette. Elősegítette Kyros győzelmét az a már előbb, Kyaxares alatt bekövetkezett szerencsétlen fordulat, hogy Parthia, mely három oldalról volt kiteve az árjak szorongatásának, ezekhez pártolt át. Media így perzsa uralom alá került. Parthia később kivívta önállóságát s mintegy négyszáz éven át fenn is tartotta, úgy hogy Nagyparthiáról emlékezik meg a történelem; de a nyelve ezidőtájt már csak félig-meddig volt a méd, félig ellenben skytha (Justin. XLI, 1 sk. II. sz. Kr. u).

Phaiakok. Nagymédia megdőlését, bár ezután is sok megmaradt még egykori hatalmából (Strab. XI, 13), a győzők zaklatásaitól tartó népeinek csapatos kivándorlása követte. Egyet Hyperióból (Elam — Nimma = Anzan) Homérnál találunk említve, a phaiákokét, bizton Görögország nyugati partvidékére, még pedig minden valószínűség

szerint Epîrus «szárazföld» azon félszigetére, melynek *Lenkas* az ókori neve (ma: S. Maura). Homér *Scherie*-nek nevezi új lakóhelyüket: és *ser-i* sumerul éppen úgy. mint *ar-gus*, a. m. égmező, magasország, meny. De volt Phaiakiának *Makris* neve is: ebből az következik, hogy médok is voltak a települők közt, aminthogy a hagyomány is szól teleboák letelepedéséről Leukádiában, úgyszintén Medea szerepléséről phaiákoknál, TJran ivadékainál, akik Poseidáon és Athene tisztelői voltak.«

Sármaták. Diodor szerint (II, 43) a győztes sakák, arimaspok (kyclopsok) és massageták skytha népe a legyőzöttek közül sokat utasítottak ki addigi lakóhelyükről; alapítottak két nagy gyarmatot is: az egyiket Assyriából a Paphlagonia és Pontus közötti vidékre (talán a galatákat?), a másikat pedig Médiából a Don-f oly óhoz, s hogy ott ezeknek a médiái települteknek *sauromaták* lett a nevük. Médül vagy sumerul *sár-maia* azt jelenti *Madja-sarj* s e szöveftésemet igazolják Plinius szavai (n. h. VT, 7, 15): Tanain amnem colunt *Sarmatae*, *Medorum* (ut ferunt) *soboles*. Bizonyára hozzájuk tartoztak a Don és Volga közt ugyancsak Pliniusnál említett *sarmata amazonok*, kiknek a területéhez a *Mazari* név'isf fűződik. Ezeket említi a felsoroltak közül első helyen: *Sauromatae Gynaekokratumeni*, unde *Amazonum connubia*, mintegy a nőuralomból kifolyó szokásnak véelve a többférjűséget (connubia). A többi tíz név közül a *Messeniani* és *Turcae* sejttem valamennyit a mivoltukról; a többi még megoldásra vár.

Ibéria. A Kaukázus (khau = hó) középső nagy átjárójának, a *porta Sarmatica*-nak déli nyílása *Ibériá*-ra szolgál, amely szintén méd. telep a Kaukázus ugyanazon a déli oldalán a kolchisiak és az albánok. («Albani ab Jasone orti») között. Méltán nevezi hát Suidas ezt az Ibériát Libyának. Kitűnik ebből, hogy az emberfajok ábrázolásában^ ősi jogon minket illet az az embertypus, amelyet az indogermánság «kaukázusiének nevezve a maga részére igyekszik kisajátítani. A grúziai nyelv is a mi javunkra tesz tanúságot erről. De ugyanezt a vallo-mást teszi az ókori hagyomány néhány adata is fajunk javára. Platónnak a száiszi régi följegyzésekből merített tudósítása szerint Atlantis népe volt a legszebb és legkiválóbb emberfaj. (Tim. 23 sk.).

Ez adattal egyezőleg Herodot (III, 17. IV, 20. 187) is azt állítja, hogy a tenger melléki oethiokok a legszebb s legmagasabb növésű emberek és igen hosszú életkort érnek el; a libyek pedig a legegészségesebbek. A trójai seregnek Memnon volt a legszebb daliája, ő utána pedig Eiurypylos, Telephosnak, Mysia királyának, a fia (Horn. II. I, 423 skk.). *Mazeppa* a híres kozák hetman, történelmi nevet szer-

zett vitézségével és valóságos méd neve bizonyosságot tesz sármata származásáról. A Don-folyótól nyugatra is egész a Visztula felső folyásáig s a Kárpátokig (Alontes Sarmatici), meg a Kárpátok déli részén egész a Tiszáig, sőt a Duna-Tisza közén egész végig ott találjuk már az ókorban a sármatakat és iazygokat. Ezek alighanem a geta-dák áradat elől -Moesiából húzódtak vissza részint nyugatnak, mint a ptonok. részint északnak és északnyugatnak. *Mazovia*, *Mazúria* (mazúri mocsarak, mazurka-tánc) mind az ő nevük emlékei. Nem lehet tehát kétségünk afelől, hogy a Kárpátokközi Magyarország területét már az ókorban turáni népek, legnagyobb részben magyarok lakták. Hogy Atlantisz katasztrófája, vagy — még sokkal előbb — az amazonok első költözése a mintegy 11¹/₂ ezer évvel ezelőtt a Csendes-óceánig érő Madjából vetett-e már *ide* -is nyugat felől hullámokat, arról nincs biztos adatom: de archeológiai nyomok azt mutatják, hogy már a Kr. e. XII. századtól thrákiai, vagyis Trónol elszármazott turáni népek jártak itten:⁴² azok a méd sigynnák pedig, akik Szikambria városukról következtetve legalább is egész Pannóniát lakták a Kr. e. IV. század elejéig, minden valószínűség szerint már a Kr. e. VII. század végén húzódtak ide Peóniából, a makedonai Magyarországból. Ennek a neve ugyanis *Vaeonia* a görög és *Pannónia* a latin írónál. Erdélyben pedig ugyanakkor etruskok laktak s velük együtt «lófejű» myzok v. sekelsa?). Nem magyarok szakították tehát ketté ideköltözésükkor a slovénokat (szlavón, horvát — morva, szlovák néptörzseket), amint ők hirdetik, hanem az ő áradatuk szakadt ketté a már itt lakó magyarok védekezésén. Igaz, hogy a Kr. e. IV. században előnyomuló keleti népek, amelyek elől a szikambrok nagy tömege vonulhatott el innen északnyugatnak, mind összébb szorították vagy magukba emésztették az itt maradt magyarságot: de a hunok, majd az avarok közbejött áradata másfelé terelte róla a geta-dák és kelta népelemek sokaságát. Egész bizonyosra vehető — tehát, hogy Árpád magyarjai, akik a hunok és avarok rövid uralma után a Kr. u. IX. században költöztek ide, leltek itt már magyarokat, azokból, akiknek idetelepődése megelőzte a geták és kelták hullámzó, vergődő átvonulását, még inkább a római légiók térfoglalását. Az Adria keleti partvidéke egész a pelasz Albániáig Pannóniához tartozott akkorig.⁴³

X.

FAJUNK JELLEMVONÁSAI, MŰVELTSÉGE S NYELVE.

De hogy tárgyam fonalát újra fölvegyem, a sármaták nagyon hasonlítottak szokásaikra és tulajdonságaikra nézve a myzokhoz v. eronokhoz, akik nyugodt, istenfélő, jámbor emberek voltak; egy-erű, mértékletes életet folytattak s nagyon igazságosak voltak, áplálékuk tej, különösen lótej, sajt és méz; minden élőtől tartózkodtak, tehát barmoktól is; nem úgy, mint a skythák, akik vadak s még emberhúst is ettek. Ami Heródot azon észrevételét illeti, hogy a sármaták skytha és amazon keverék voltak s beszédük is hibás kitéstű skytha nyelv volt, ezt annál is óvatosabban kell kezelnünk, mert máshol ő is világos különbséget tesz skythák és sármaták közt. helyes megoldásra Plinius (n. h. IV, 25) adata nyit utat, miszerint a Lythákat egyre-másra a sármaták és a germánok neve alá foglalták, úgyhogy csupán azon skytháknak maradt meg ez a nevük, akik az északi széleken más halandókra nézve majdnem ismeretlenül éldegéltek. Azokat az északi népeket általán skytháknak és keltoskytháknak nevezik a görög írók.⁴⁴

Az atlanteusokat is lelkiismeretes és idegenekkel szemben barátságos embereknek jellemzik (Diód. III, 56), aminőknek Diomedes *madarait* tanultuk ismerni. Vág ezek jelleméhez a phaiákoké is, akik szintén jámbor és igazlelkű emberek, idegenek iránt azonban ezek is tartózkodók és bizalmatlanok, míg barátságukra érdemeseknek nem tapasztalják. (Horn. Od. VI. 187. 274 skk. stb.) A pelasgok is civilizált nép voltak; Evander arkádiai seol-pelasg népe vitte be Italiába betűk ismeretét s az seol nyelvet, a valódi latinnak őseit. Az ibérek Strabo szintűgy szelíd, barátságos embereknek mondja. Falak mellé elyezett padokon kor és tekintély rendjén helyet foglalva étkeznek sorra adogatott ételekből. Bort nem igen isznak: inkább sört. Ivás közben táncolnak is fuvolya- vagy harsona-szó ütemeire, olykor magasat ugorva esnek térdre; némely törzseknél férfiak és nők kézfogva lejtik a táncot. A síkságiak földműveléssel foglalkoznak s általán békés életre hajolnak. F aekét használnak. A hegyi lakók harciasabb és hevesebb természetűek, meg nagyobbak is. Az ibérek szomszédságban lakó albánok (elamiták) pásztoréletet folytatnak, s szinte hasonlók

a nomádokhoz: de azért ők sem vadak, ám nem is harciasak. A médokról szállt a perzsákra a királyok dísze és tisztelismódja, továbbá a turbán, a süvegsapka, a kalap, az ujjas mente (*medica*) s a nadrág (bő, salavári) viselete is, megfelelően Média hideg éghajlatának. Nem falvakban és kunyhókban laknak, mint a kelták, hanem városokban és községekben. Városaikban helyesen, szabályosan építkeznek, piaccal s más nyilvános terekkel: vannak cseréptető házaik is. Mint a myzoknál, önáik is dívik a polyandria. Az asszonyra kitüntető, ha több férje van: ötnél kevesebb szerencsétlenség számba megy. Királynak a legbátrabbat választják: ennek több neje van, legalább is öt. Ellenben a geták, akiktől a hellének kérkedve származtatták magukat, 10-12 feleséget is vesznek s akinek csak 4-5 felesége van, azt szegénynek, szerencsétlennek és nőtlennek nevezik. A gétákkal egyfajú perzsák szintén soknejűek; azonkívül ágyasokat is tartanak a szaporodásért. Általában az árjakat v. skythákat nyers, vad természetűekéi s nomád életmódjukkal élesen megkülönböztetik az ibér és pelasz népektől, a mi turáni név alá eső összes törzseinktől, amelyek már 11½ ezer évvel ezelőtt a földművelésben és építkezésben jelentékeny kultúra nyomait hagyták hátra Madjában, különösen Peruban és Mexico ban-': akik ezt a kultúrát és civilizációt magukkal vitték és terjesztették Atlantison, Hispánián. Északafrikán. Egyiptomon át egész be Ázsia belsejébe. A hispániai ibérek közt legműveltebbek — írja Strabo — a turdulok és turdetánok. Grammatikát használnak. Vannak rá *írásbeli* emlékeik, dalok és törvények versmértékekben, melyek állítólag mintegy *hatezer évesek*. De a többi ibereknek is van grammatikájuk, bár nem mind egyféle, mert a nyelvük sem azonos. Médok vitték át egykoron, mint már említettem, „Északafrika népei közé a földművelés és városépítés kultúráját: szintén madjaiak, az seol Aloeus gigás ivadékaik voltak a civilizáció első terjesztői, városok építői s a thrákok első telepítői.⁴⁵

Meg kell itt említenem, hogy az ibéreknél általán megvolt a halálra való készség más helyett is, vagy veszedelem kikerülése érdekében (Strab. III. 4). A totemismus példáját ki is emeltem már Kodros esetében. Megtalálta ennek a világos nyilvánulását A. Posnansky a perui őspünet-maradványok alapjaiba élve befalazott emberekben. A rómaiaknál sokáig dívott *Ver Sacrum*, mely szerint nagy veszedelem elhárításáért egy év figyermek-termósét fogadták s ajánlották fel majd ifjúkorukban fogánatosítandó szent áldozatul az isteneknek, valószínűleg ő utánuk maradt fönn. (Plat. Kritias, 21). §) idevág tehát *Curtius* önfeláldozása is.

Nyelvi rokonságunk. Kétségtelen hát, hogy a pelasgokat és médokat szoros rokonsági kapcsolat fűzte egymáshoz. A sumér nyelvet *Lenormant* a török-tatár, *Hömmel* a finn-ugor nyelvek közé sorozza: *Sayce* véleménye szerint pedig a sumér, a méd és az elami nyelv az alsó-Urai vidékeihez tartozó nyelvek különálló s eddigi ismereteink szerint legősibb formája, amelyet *J. Oppert* és *Lenormant* a mai magyar nyelvhez nagyon hasonlatosnak ismert föl. Az angol *G. Hüsing* feltűnően hasonló nyelvformákat talált a dravida és a kaukázusi nyelvek között. Ezeknek pedig, különösen a grúzokénak, a magyar nyelvhez való hasonlatossága szembeötlő. Néhány ős-szavunkat igyekeztem beleilleszteni fejtegetéseim keretébe. Láttuk, hogy a *kert* (berber *urti*) ibér-pelasg szó: *g-r*, mely a latinban *cort-* (cohort-), a görögben *χόρτ-ος* alakban élt tovább; ez utóbbit vette át később a latin *hortus* alakban a műkert jelölésére. Ős-szavaink: *meny*, *ég*, *málj* (myz) hegy, *zegeri* egér, *tojuga* stb. A myzből tudjuk meg, hogy *mészáros* szavunk első része nem szláv kölcsönvétel. hanem eredeti tulajdonunk, amennyiben a myz *miesi* = hús (arm, *mis*. alb. *misi*). A myz *sue* sok, *suté* sokat, gyakran, *asi* ház, *ch-l* ló, *guli* nyelv, *tuhubi* csábítá (alb. csóba), *asti*, *astinna* társnő, asszony (v. ö. Hb. *achszin*), *am* aszalt: az etrusk *vacil* beszél, *tece*, méd *dalt-*, tesz, *tez* -és *on*. perszi, *díz* sum. *on* tíz (v. ö. *hetu-mogev*, *hetu-en* — 7 tíz, *ötü-en*), *tin* élet. lény (tehát *js-tin* őselet; v. ö. Hb. *isemukot* = őünket, az etruszkok főistene *Tinia* volt: Müller, *Die Etr.*), *Mesi*, egy, *Masu*, *Myzia*, *mulu* emel, *nse* jó, *kits* kicsi, *ihm* edény, *aba*, *atys*, ates, alb. *atea*, phryg *apa* apa, atya, *mama* és *ati* anya, *thu* Őt, *hut* hat, *hi* egy. *mach* kettő (másj., *leszin* lassan, *dzeri* zörgés, *chabrea* csábító, kóbor (alighanem ebből lett az *április* hónap neve). A myz *siri* koporsó (sír!), *chauli* s etr. *halu* (meg-)hal, *hlei* halál. Myz *Biainahu* biajnai, etr. *rumach* római/. A görög és latin szókincsben igen sok a pelasg-ibér örökség; csak néhány példára lehet itt rámutatnom etr. *aiv-* (lat. *aer-um*, gör. αἰών) év, myz *aviz* évek; etr. *trin*, gör. θ-évap tenyér; lat. *fh-* foly, *fidg-* vil-lám, *palea*, polyva, *culm-* halom, poena (gör. ποινή), *pun-ire* bűn (-let), δειλή dél, *cud-it* üt, *segnis* henye, ἠδύς édes, *quae i-kér* (keres), οδός út, *odos* doh (v. ö. Sail. Cat. 55, 4), véap (kikelet) és nyár, myz: *nara* tűz. Ennyiből is eléggé látható, mily fontos szerep illeti meg a magyar nyelvet a görög-latin Összehasonlító nyelvészet mezején.

XI. ÓSSZAVAINK.

Amit eddig az ókori görög és latin írók adatai alapján a sumér nyelv segítségével földérintenem sikerült, mindaz okvetlenül igen fontos útmutatója lesz a történelemnek, az anthropológiának, a geológiának, az archeológiának, a nyelvészetnek s általán az emberiség művelődéstörténetének. A hosszú háború zűrzavara s a rákövetkező zűllés és nyomor leszerelte az emberek lelki erősségeit, összetörte kedély- és érzésvilágát, lerombolta az idealistikus nevelés már szinte kész építményeit s meghazudtolta az esztétika s a humaniorák tekintélyét és vezetőszerepét. Ám különben már azelőtt is tapasztaltuk nem ritkán a stréberkedés, a paklizás és kartell érthetetlen sikereit; vigéckedés, kikönyöklés, uszályhordozás megadott minden hiányzó képességet, mikor a hivatott és hívatlan intézők akár tvilhajtott idealizmusból átalották, akár hiányos tudásuknál fogva nem mertek, akár, hogy meg ne ritkuljon a tömjénfüst körülöttük, nem akartak tudomást venni a játszmák rejtelmeiről. Miként egy sipista nem fog soha előállni nyerése titkának fölfedésével, azonképen a letiport érdem sem remélhet elismerést és feltámasztást a tipróktól. Ki is lenne önnönmagá árulója? De el kell jönni az időnek, amikor az igazság diadala révén feltámad az, ha idegen földön is, s előtünteti a születés kori mesterek elfogultságát, mesterkedéseit vagy parányiságát. Ez a — bár kései — remény serkent rá, hogy megismertessem — főleg nyelvészeink figyelmének ráterelése céljából — azon utat-módot, amely őket hivatásszerű munkájukban támogathatja. Én ugyanis *ilyenbe* bele már nem mélyedhettem; de ötleteim vagy sejtéseim okvetlenül nyújthatnak segédkezet a messze idők homályában kutatóknak.

Ki hitte volna, hogy a görög theogonia legmithikusabb nevei istenek helyett földrajzi fogalmakat rejtegetnek? Legrégbben a Gaea «föld» volt meg az istenek közül; őtöle született Uran «ég», majd a kettejük egyesüléséből a Titánok. A sumér és mész nyelvű segítségével kiszűrt, hogy a *Gaea* csupán görög mása ama nyugati nagy szárazföld honi *madja* (magya) nevének, amelyhez Amerika is tartozott; ettől szakadt el mintegy 11¹/₂ ezer esztendővel ezelőtt

az a nagy darab, amelyet Atlantisz néven tartott fenn számunkra az ókori írásbeli hagyomány. Ennek a szigetnek volt egy Atlas nevű hegye, amelyen állt *Uran* «menyvár» vagy *Mené*; ezért nevezték azt a hegyet honi nyelven *dyr-i*-nek «égtartó»-nak. A coelifer Atlas nem valami óriáshős tehát, hanem hegység. Az a *mad ja* «fold» volt a mi népünk őshona, amelynek görög-latin írónál *Media* volt a neve — már akkor Ázsiában; de a honi neve ott is mindig *Magya*, sumerul pedig *Matya* volt. Annak a hazának a lia *maggar* vagy *sármata* «Madja-sarj» néven járta. Megvan-e mai szavaink közt e régi szavunk nyoma? Ha *Mád* és *Mada* (Nyírmada) községeket hozom fel, úgy-szólván mitsem nyerek vele; ám de ezek is vesztik homályos voltukat, mihelyt *Kecskemét* nevére hivatkozom: «kecskeföld» vagy «kecske-mező», ugyanis nagyon valószínűvé teszi, hogy a. *mét*, mely talán a *mező* (metj-ő?) szavunknak is alapja, az egykori *madja-matja* utóda, Szinte a bizonyosságig emeli ezt a gondolatot a közeli Cegléd város neve, amelyet Gíglédnek hí a köznép és csakhamar a német mása szökken elő benne Kecskemét nevének. A *kecske* is ősi szavunk bizonyára, mert az albán nyelvben is *kecsi* (Thomopulos, Pelasgica). A *-ra* vagy *-r* suffixum etnícum a méd nyelvben, tehát saját szavunk *magyar* is és Madjához tartozót jelent.

Mené bizonyára a mi nyelvünkön való mása *Uran*-nak: *meny*; ezt az utóbbi, pelasg nevét — nem magaslat, hanem már ég jelentéssel — mindvégig megtaláljuk a görögben. De az a másik is számos változatban jelentkezik a régi följegyzésekben: *mennu*, *Memnon*, *Menés* = *Minyas*, *Minyse* «menyeiek» = argonauták «meny-hajósok». A *minu* (v. *menu*) ma is járatos Parthiában (*Jerney*). És hogy az *ég* is ősrégi turáni szó, kitűnik abból, hogy *Diodor* az atlantiszi országot *Aegis* szörnyetegnek írja és abból, hogy ez a szó igen gyakori az atlantisziak ősrégi istenének, *Poseidáónnak*, a kultuszában (*Aege*: *Aegae*; *Aegeus*). De épen ebből *nem* ibér, hanem pelasg eredetére kell következtetnem, és talán a sum. *i* szóban találjuk meg mását. Az *i* t. i. annyit jelent, mint *ég*; a *dyr* = *díir* pedig annál is megbízhatóbb előde a *mi túr* szavunknak, mert a *dyri* latin mása céelifer s a *ferre* ígében nemcsak a *visz*, *tart*, hanem a *túr* (elbír, kitart) értelem is megvan. Így akadunk rá, íme, *Vergíius* «coelifer Atlas»-ának a nyitjára!

A sum. *ur* ‚vár‘ (v. város) azt mutatja, hogy a *var* ősrégi szavaink közé tartozik. Ez a pelasg alakja jelentkezik, az *uran*-hoz hasonlóan, *Jeruzsálem* — *Hierosolyma* — eredeti nevében: *Úr* — *Solym* «solym város»; ez ugyanis az elamiták, vagyis az ión-pelasg hikszoszok

alapítása volt. A mi nyelvünk *i*-je tűnik elő (a görögben *b* betűvel) *Menebria* «menyvár», *Sikambria* «szíkan-város» neveiben; a szí kanok pedig épen azon ibér-médok neve, akik a Kr. e. V. században hazánk területén is laktak (Herodot). Strabo thrák szónak írja *briá*-t. Ámde őnála nemcsak myz-merónok és teukrok viselik a thrák nevet, hanem a későbbben rájuk nyomult geta-dákok is. Ám, hogy amazokat az ibér és pelasg turániakat illeti a kérdéses szó tulajdonjoga, bizonyítja nemcsak az, hogy Menebriát ezek alapították, hanem még inkább az, hogy a médban is már *ruru(n)* volt a *cár* és *cáron* neve.

A sármata szóban a *sár* a mi *sarj* szavunknak méd és sumér előde: *Harmatáé Medorum* (ut ferunt) *soboles* — írja Plinius.

Eredeti összavaink tehát az eddigi fejtegetés szerint: *Mada*, *Mád*, *mét* (s tán *mező*), *kecske*, *meny* és *ég*, *cár* (város), *sarj*, *túr* és *magyar*.

De a *taliga* sem késik tovább lerázni magáról az orosz *telega* (kiejtve *tjolecha*) apaságának gyanúját, sőt épen erre süti ki, hogy sármata maradék. A berber *tojuga* ugyanis nemcsak azt bizonyítja, hogy a *juga-iga* eredeti ibér szó (toló-juga, toló-iga; v. ö. jochtat = igtat), hanem azt is, hogy a lat. *jug-* és a gör. *züg-* e két cl. nyelvnek iber-pelasg öröksége, a néni. *Joche* pedig kölcsönvétele. A sum. *gir-ig* (gar-ig) «járom» is erősíti ezt. A *tol* ige is ősi sajátunknak bizonyul ebből. Ennek meg a távolító *-tól* ragunkkal, a *hoz* (és húz?) igének pedig a közelítő *-hoz* ragunkkal való feltűnő egyezése érdekes adalékul kínálkozik mai beszédünk elemei kialakulásának vizsgálatához.

A természeti erők romboló működése következtében tovább-tovább szorított őseinknek Madja-Amerika, Atlantisz, majd Iberia (Hispania) után Libya volt a telepedő-helye, hogy úgy mondjam, a negyedik állomás, amelynek ma már csak a kicsinyre szorult Marocco tartja fenn — legalább a nevét. Magyarok laktak ott egykor sokáig, tovább évszámításunk kezdeténél. A római író szerint azok a médok a maguk nyelvén *mauroknuk* nevezték magukat; de számos változatára találunk az ő nevüknek (magyar-mazar-matsya-Maxyes-makar), mivel mint Plinius írja — az ő nép- és városneveiket úgy-szólván senki sem tudta kiejteni rajtuk kívül. A közönséges *egér* neve *zegeri* volt náluk; ennek eredetiségét igazolja a magyar fonetika törvénye, amely szerint *egér* csak azonesetre eredeti magyar szó, ha valamikor azelőtt sziszegő hanggal kezdődött; de igazolja a sum. *szikki* (szí-ki «földszínű»), tör. *szicsián* és a kaukázusvidéki grúz *cagoi* neve *in* az egérnek. Ha a földnek sum. *gar* (agar, igára) nevét a magyar *ugar* szón át vesszük szemügyre, még a *zeveri*-ban is rálelünk

a «földszínű» értelmére (szi-ger). A *szi* ugyanis a mi *szín* (színes, színű) szavunk mása a sumerban, amely az ibér faj *szi-kan* «halványszín» (fénytelen) elnevezésében is benne van. A *lebu* (= Lybies) egészen úgy tűnik elém, mint a mi *lepő* szavunk ős-mása, abból az időből, amikor egymagában is elég ereje volt kifejezni azt, amire mai nyelvünk már igekötő segítségével képes. A *lep*, lepe-lipe, *lebeg*, *lebben-libben*, libbent stb. segítenek megérteni okoskodásomat. Ugyancsak a libyai nyelv tulajdonának vallja Herodot ezt is: *battos* «király» (bateia: királyné). A mi *bátya* (bátyus, bácsi) szavunkat nem a mongol Batu khán révén kapcsolom én hozzá, hanem az etruszkok őse, *Atys*, hozzáfogásával; mert *atya-apa* máasai az etruszkban: *aba*, *ates*, *atys* (gör. *atta*, phryg *apa*, alb. *atea*). A *libá-t* már csak tartózkodva merem valami avis *Libya* hídján át vonatkozásba hozni Libyával.

Hanem azt bátran merem állítani, hogy a *kert* ősi szavunk. Megvolt ez már a második hazánk, Atlantisz, a heszperidák kertje honi *graia* «menykert» elnevezésében, ahonnan a pelasg-görögök *graiкои* (Graeci) neve kelt! A sum. *g-r* «kert» adta a lat. *cort-* (cohort) ‚kerített‘ és a gör. *chort-os* szavakat; ezt az utóbbit vette át a latin a díszkert nevének *hort-us* alakban. Ezt sem lehet többé német kölcsönszónak bélyegeznünk Garten-ből.

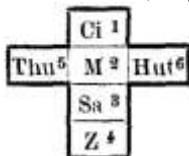
Hogy a Kaukaszban *kau-ra* egy idegen tudós derítette ki a j(ió_{hay_4, jelentést, mélyen fájlalom. Hát Astyagesnek, Nagymédia utolsó királyának, mi nem sül ki a nevéből! Médul úgy hívták őt *Asszidahak*, görögül meg Eurymedón-nak; mind a kettő azt teszi: *longe potens*, vagyis «hosszan- (v. messze-) tehetős». A *hosszú* és *tett-* (dah-) tehát legalább is a Kr. e. VI. század közepéig vihetik fel családájukat. V. ö. etr. *tece* «tesz».

Ha már második sorozatunk is: *tol*, *iga*, *taliga*, *egér*, *ugar*, *szín*, *lepő*, *bátya*, *atya-apa*, *kert*, *hó* (hav-), *hosszú*, *tesz*, egy ilyen tekintélyes, az előbbivel együtt 22 szóból álló, gyűjteménnyé gyarapodott, talán megkockáztathatok egy-két nem bizonyítható szófejtést. A mi *ember* szavunk a méd *em-ruh* «nyelv-lény» mása lehet. A *göncöl* a sumér segítségével «hétszillag-szekér»-nek jön ki. Két ókori írónál (Herodot, Justinus) olvasom, hogy *szpako* médul a. ni. *kutya*. A sum. *gud* (kut) «kutya», *likbiku* «farkas» (== ragadozó-kutya)). Hacsak a sum. *szu* = fog és *ba* (pa) = tép együttesét: *szpa* (harap), nem tekintem a hagyományozott szó első felének s úgy nem oldom meg, hogy «harapó kutya!» Csakhogy a *farkas* szó alighanem eredeti méd. A Médiával szomszédos Hyrkániának a honi neve ugyanis *Farkana* «farkas-föld» volt.

Thomopulos *n Pelasgyica* e. műve 527. lapján két etruszk kocka betűit fejtegetve azt hozza ki, hogy M = mach «egy», mert a kockák átellenes lapjain elhelyezett 3 pár szó: *mach és zal, thu és hut, ki vagy ci és sza* — csak azon esetben néz egyazon irányba a betűivel, ha *mach-ot* állítjuk fölfelé:

Ámde lehetséges, hogy itt nem úgy járt el a felíró, mint a pontok felrakásakor szoktak, hanem sorban haladt, ilyképen:

Ez esetben ama párosság csak úgy jön ki, ha *mach* — 2. Ezt a megoldást igazolják: 1. Martha könyvében (Les Etrusques etc. 100 l.) *esl* = első. 2. *mach*-nak megfelel a magy. *más* (másik, második). 3. a sum. *id, is* = egy, a HB. *iggy, berb. jät*, inkább a *ki* vagy *ci* felé mutatnak. 4. az etr. *Ich, le* (ne?) = (tíz) «tíz», harminc «három tíz»; kile-nc «*ki* (= egy)» *le ncból*. És ekkép a *mealc* = *maeh-1-alc* «2 le *lcból* csakugyan *nyolc*-nak jön ki. A hetes számrendszerre vall, hogy a 8 és 9-nek nem volt külön neve; a sumerban sem ismerjük ezeket.

Az etruszk főisten *Tina* volt. Hogy vág ez össze azzal, hogy a madjai amazonok, majd az atlanteusok és a libyek tiszteletének fő-tárgya a *Nap* volt, a ragyogóképű isten, *dio-nyza* Athene? Az etr. *aïs, eis, a myz ase* «isten» másaként van eddig felavatva. Talán rávezet ennek okára az, hogy a régi latinok kultuszában is nagy szerepe volt az ősök szellemei (Lares, Manes) tiszteletének. Az etr. *lar* «úr» volt a családfő neve is. A magyar *ős, ise* (HB.) látszik amaz etruszk és myz szavak testvérének. A *tin* «élet», tényészet jelentésű mind a médban (Csengery Antal Ö. M. L, 170. l.), mind a sumerban és etruszkban. Athene tiszteletének jelképe a palladion volt, egy fényes korongon ábrázolt nap: *atén*. E szót *a-tín-ból* magyarázva «élet atyja» jön ki jelentésének. Eszerint *is-tin* (isten) szavunk is megoldásra talál. A 10, 100 (szád), 1000 (hezar) meg az *isten* név ó-perzsa a magyarban (Schlözer). Itt van helyén említenem, hogy *Hevila* vagy *Evilat* «a magas atya háza» tulajdonképen szintúgy a *Nap*, az *atin* házát, nyugóhelyét jelöli meg, miként *Iberia*. De ez a nyugóhely épen oly jól beillett fölkelő tájnak is, mikor népe Ázsiába került s országa nevét magával vitte, úgy, hogy *Media* lett *Evilat* földje.

Állítólag az etr. *sisak*-ból vette: a latin az ő *cassis*-át, (mivel az etruszk írás jobbról balfelé tart). Érdekes, hogy *ehabrea* «csábító» és «kóbor» (alb. csóba). Én azt hiszem, ebből lett az április hó neve. «Áprilist jártni», «Április bolondja» egészen megfelel ama jelentéseknek, a *Csin-biri* kezdetű április elseji vers pedig a hangzásának. A «*csáborodotU*» szavunk egész hozzáülük mind a két tekintetben, sőt a *káprázik* is. A latinok nem tudták e hónapuk eredetét. Az *aperio-hól* (nyit) származtatni a nevét az olaszországi viszonyoknak meg nem felel, ahol már februárban kezdődik a kikelet. Valószínű tehát, hogy e hónap neve etruszk eredetű. Érdekes, hogy a sum. *harl* és az etrusk *haru* jelentése «bél» (haru-spex «bél-néző»). A gör. *cholas* és *chorde* = bél; ellenben *chole* (n. Gaue, l. fel) = epe, *harag*.

Újabb 26 biztosra vehető szóval gyarapodott már ősi szavaink száma; ú. m. *igy-egy*, *más*, *öt* (thu), *hat* (hut), *nyolc*, *kilenc*, *tíz* ésew, (*le*), *kutya*, *farkas*, *ise-ős*, *isten*, *év*, *tesz*, *emel* (muhi), *kis-kicsi*, *edény* (itun), *tenyér*, *sisak*, *harag*, *sok*, *asszony*, *ló*. *hús* és *misz*, *mái* (hegy). Hanem — természetesen — a különböző nyelvek betűi és kiejtése szerint való leírás fölötté megnehezíti nekünk is a megfejtést. Annál inkább az idegen beszédű vizsgálódóknak^ mert ezeknek még nagyobb mórtékben kell nélkülözniük az eleven beszéd kalauzolását. Nagyon szemléletes példái e nehézségnek az ind *karacho* «korsó» és *gwala* «gulyás». Ide veszem még segítségükre a nyelvészkedőknek a Csengery Antal kis méd szójegyzékét fent idézett művéből: *pi* fül, *szí* szem, *ha* hal, *asz* ész, *kas* kér (lat. queer-, quae-), *kat* két, *kutta* kettő, *nup* világosság, *at*, *ata* atya, *lub* láb, *ar* orr, *zal* zöld, *sip* csepp, *szál* szül, *tin* tenyészet, élet, *szaru* szám, *asz* (assza) hosszú.

Mennyire fölszaporodnék e számbavehető jegyzék a görög és a latin nyelvben a heraklidák hatalmi és nyelvbeli fölülkerekedése ellenére is megmaradt turáni, vagyis pelasg és ibér szavakból! Nem a falánk indogermán nyelvészet eddig taposott útján remélhetjük a helyes megoldást, hanem, épen fordítva, az oly csecsemőkorúnak nézett magyarság nyelve és beszédorganuma lesz ezentúl hivatott irányítója a szóösszehasonlításnak és szófejtésnek, amelyhez az alapot és hitelt a sumér fogja szolgáltatni. Hányfélekép próbálták már megfejteni Poseidaón nevét! Ez a sok próbálgatás mind nem hozott megnyugvást. Engem nem a linguistica, hanem a filológia vezetett rá a kétségbevonhatatlan megoldásra: *po-Set-Daon* «a daoni (tanisi) Szét», hogy a turáni ión-pelasg hikszoszok megkülönböztessék ezáltal az ő Szétjüket az egyiptomiak hasonlónevű rosszindulatú istenétől. Ez vezetett rá a homéroszi Polybosz «a libyai» név alatt rejtőző Thuoris

egyiptomi királyra, úgyszintén Agamemnon «a fő-menmon» és az egykor Pjrdélyben honos agathyrszok «fő- vagy független tursok» (etruszkok) nevének megfejtésére; ennek a transzoknak is nevezett népnek a révén egyszerre megvilágosodott előttem *Torockó* s a *Trauszko* neve, a sumér nyelv segítségével aztán az is, hogy a torockóiak városuk ama régi lakóinak a nyelvén hívják a sírt *birgej-nek*, amennyiben t. i. *uru-gal* a. m. holt-lak, sír. Különösen Bérard francia tudós fejtegetései vezettek rá, mily gyakori az ókori írónál a kettős név alkalmazása. Így jöttem rá, hogy a *Minotaurus* épen oly kevésbé Minós hadvezére vagy ember egyáltalán, mint Atlas, Gsea, Uranos stb., hanem a. m. «Mne-bika», amelynek a kultusza az egyiptomi Gózenből, Heliopolisból került át Kréta szigetére. Szintúgy a *Bhadamanthys* sem Minós testvérét avagy emberi lényt, hanem a *Ba*, *Ptach* és *Mentu* kultuszok Egyiptomból kivándorolt híveinek egyesülését jelöli. A karthágói várnak *byrsa* volt a neve, «bőryár». A monda szerint Didó akkora területet kért ott, amekkorát egy ökör bőrrrel bekeríthet. Még érdeke- sebb megtudnunk, hogy a lat, *frons* «homlok» tulajdonképen pelasz hagyaték. Brindisium ugyanis egy ókori följegyzés szerint azt teszi: szarvas-fő; és a sum. *br-anta-siu* csakugyan «szarvas-fejtető»-t ad ki. A mi gyűjteményünk azonban nem gyarapszik ezekkel, bár a kutatás módjára nézve nagyon becses adalékok. Hanem ősi szavainkat igenis szaporítja a *madár*; mert ez kétségszöndhatatlanul annak bizonyul, ha rágondolunk a görög monda stymphalosi *madaraim*, Diomedes kísézőire vagy a menmonidákra.

Még nem állhatom, hogy még egy különös szóösszejátzást be ne mutassak. A kaukázusi Kolchis fővárosa *Aia* «meny», a királyja *Aietes* «menyes»; ennek a testvérei *Perse*, a persziek törzsképviseelője és *Kirhe* «ölyv» (sólyom, héja). A parthusban *ej je* héja, *öjjuölyx*. Kirke szigete Timausnál *Azor* «héja» spanyolul, Homérnál *Ai-aie* «meny-sziget». Nem juttatja ez az adatsorozat eszünkbe a mi *turul* madarunkat, amennyiben t. i. a sum. *tur* madarat jelent, az *ul* pedig az *q}ü* változatának mutatkozik?

De világosan kivehettük azt is, hogy *magyar* nemzeti nevünk eredete ősrégi, úgyszintén azt, hogy hosszú nagy vándorlásaink közben akár *madjai* és ibér-szikan, akár *mayyar-maur* és *méd*, akár *sármata* nevünkön a civilizáció terén mindig többet adhattunk mi más népeknek, mint amennyit mi kaphattunk ötőlük.

JEGYZETEK.

¹ Ueber Land u. Meer. Jahrg. 64. Nr. 13. (»Stuttgart): «*Tihuanacu — Eine Untergegangene Weststadt im Herzen Südamerika's*».

² Wrchowszky Vilmos: *Wo lag das alte Goldland Ophir* c. cikkéből, amelyet megjelenése előtt szíves volt nekem Wienből megküldeni.

³ Az északafrikai *Adtla* (Atlas) vagy kiágazása vagy névörököse annak a mithikus Atlas-hegységnek. Ha ennek *anthlas* «havas» szőfejtése elismerésre talál, akkor az Antillák nevének is lehet köze hozzá.

⁴ Diód. III. 53. skk., Plin. n. h. V. 1.; VI. 35. skk. Plat. Timauisa egészen s Kritias-ának egy része Atlantisról szól. Az ókori hagyományból nem meríthetünk tiszta képzetet a gorgók országa fekvéséről, amely az ókori írók idejében már szigetekből állt, még pedig háromból, mert ez a kor már 3 gorgót ismert: a halandó *Medusa* «királynő» az amazon gorgók törzsképviseelője; a másik kettő, *Stenó* «szoros» és *Euryale* «sík tenger» halhatatlan, mintegy a Tartaros tartozékai. Az újabb geológiai eredményekből az következik, hogy a *Madja* mintegy 11½ ezer évvel ezelőtt nem csupán Amerikát foglalta magában, mely földrészünkre nézve *Hesperia* volt, hanem Európa nyugati részét is. Atlantist jelenti *Kronos* is; az Északi-jegestengernek *Mare Oronium* a neve; ugyanez van benne alighanem a Grönland nevében is.

⁵ Hom. II. XIV. 201. és 302. skk. 246. XXIII. 265. Diód. III. 56., 70. Diodor így fejezi ki Myrina győzelmét az atlantisziakon: «Athene . . . legyőzte a tűzokádó *Aegis* szörnyeteget, a *Föld* (Gsea-Madja) fiát». Világos, hogy itt *Aegis* az *Ég*, Poseidáon Uran-országa, Atlantis, mely csakugyan a Madjából vált le. Aige, Aigai a Poseidáon kultuszával kapcsolatos helyek. *Aegeus* athéni király neve is Poseidáon *égi*, azaz pelasg népét jelzi.

⁶ A korszámításban Diód. I. 26., 44. Plat. Tim. 2., 3. s némi részben Plin. n. h. VI. 59. szolgált forrásomul. Mivel Atlantis nagyságára nézve még egy adat («Aeon in Atlantico Libyam aut Asiam adiequans quiseritur nunc.» Tér.) eltér a Platónétól, azt kell föltennünk, hogy azon korban, amelyre Platón forrása visszamegy, Lybia és Ázsia szárazulata sokkal kisebb volt, mint amekkora volt már az ő korokban.

⁷ Méd nyelven *nini-ruh* «kiváló ember», azaz: hős. A mai *ember* szavunk egykori méd alakja, úgy vélem, *eme-nih* «nyelv-lény»>. mint ahogy a német *Mensch-ben* is a gondolkodás és emlékezés (mens, mewi«-i) képességét látják kifejezve.

⁸ Az arkádiai Parrhasiát tartotta az ókori hagyomány a emberiség legrégebb városának. Törzösét, Arkast, *Main* nevelte. Ebből azonban nem következik, hogy a madjaiak voltak a Hold előtti lakói; mert régi neve Drymodes volt. vagy Lykaonia, csak később nevezték el Arcadiának, amely már (ar-akad) egyjelentésűnek látszik Argus, Uran stb. nevekkal.

^{8*} Ez a neptunius elmélet, melyet Fauth *Hörbigtr« Glacial- Kos mogonie* címen 1913-ban tett közzé, az eltelt 12 év alatt nagy érdeklődést keltett föl. Az eddig konstatált s szintén Holdelkapásnak tulajdonított négy jégkorszakra ötödiknek ami lassan-lassan közelebb vont Holdunk lezuhanását helyezi kilátásba, hatodiknak pedig a Mars elkapását Földünk által. Akkorra azonban már a Nap alighanem magába vonja a Merkúrt és a Vénuszt, valamint a *tiszta víz* alkotta külső bolygó világban is egyesülve lesz a Jupiter a Saturnussal.

⁹ Alig hihető, hogy -Solon ne tudott volna a régi görög és a/, ókorabeli hellén nyelv közötti különbségről; hajlandóbb vagyok azon föltevésre, hogy az athénekről írandó hősköteménye céljának látta megfelelőbbnek a régi tulajdonnevek átfordítását olvasói nyelvére. De amaz sem lehetetlen, mert csak mintegy másfél századdal ő utána keresték már az egyiptomiak és a médok—perzsák a kapcsolatot maguk és a görögség között (Herod. II. 91., VI. 54., VII. 62.).

¹⁰ Ezt a fénylő diskost póznára erősítve kitűzték vagy hordozták. Mivel vivés közben lóbálták, azért lett *palladian* a görög neve s az Athene mellékeve *Pallas*. A dionyza = ragyogóképű isten; *ny-za* ugyanis = ragyogó kép, a sum. *Jau* (Jav), *Jó* pedig = isten.

¹¹ Az »ólok közt az amazon madjaiak csoportjai is találhatóak, akik tehát még nem pelasgok, hanem korábbi vándorok (pl. a gigás Aloetist is ceolnak mondja a hagyomány). A *sardana*, de kivált a *dardana* és *seke.Ua* név csak halványan határozható meg. Poseidáon és Athena egyesített tisztelete mindenesetre az atlanteusok ivadékait jelöli: a graikokat, Uran v. Aia elszármazottait (pl. Aiakos).

¹² Weinstein: *Der Untergang der Welt*, {1914}, 54. 1. Szabó József: *Előadások a geológia köréből* (1893)[^] 295. sk. 1.

¹³ Strab. III. 4., IV. 1. A férj-gyermekágyfekvés ma is szokás a choroti indiánoknál; az ilyen férfi tartja a diszet is, az anya ellenben sokszor a szülés után való napon már rendes házi munkájába fog.

¹⁴ A. Castiglione: *Gose antiche di Mazara*. Aleamo, 1878. Diód. IV. 77. sk. (Megaris!). Thuk. VI. 2., 2. (ibérek = szikanok). Strab. VI. 2. Plin. n. h. III. 12. Dion. V. 2., 5.

¹⁵ A Napisten neve *Sa*. Eleinte, úgy látszik, ez volt *dionyza* »ragyogóképű isten»; a monda aztán őt Athene anyjának tette meg, hogy az atlanteusok Napistenével ne forogjon fenn ellentét. Hogy nőnek van mind a kettő feltüntetve, ez már a dór-hellén arrogancia műve, amely még ilyenben is igyekezett kifejezésre juttatni az ő arisztokrata felsőbbségét. Bezzeg férfivá tették amazokkal szemben az ő Napistenüket, a skytha-kelta Apollót. Plin. n. h. VI. 59.

¹⁶ Diód. III. 55., 71. Hom. Od. IV. 227-232; 120. skk. Thón ugyan személyként szerepel itt; de ez olyanféle tévedése Homérnak, aminő a Hérodote, midőn a Kárpátokat és Alpokat a Duna mellékfolyóinak teszi meg (IV. 49.). Polybos nejét Alkandrának («férfi-védő») nevezi Homér, mintha azt akarná ezzel kiemelni, hogy ő csak neje révén nyerte magas méltóságát. Valószínűleg egyike volt ő a XX. dinastia csak a közös *Ramesu* néven ismert 3—14. királyainak, talán az első. Plinius egyszerűen *Ramisu*-nak nevezi (v. ő. Diód. I. 62.).

¹⁷ Herod. VII. 62. Paus. II. 3.

¹⁸ A dravidák nyugati partvidékére, Malabárbit teszi P. Thewrevvk E. a József fhg.: Cigány nyelvtanához írt bevezetésben a cigányok ősi lakóhelyét, ahonnan ez a Cangár indus-törzs elszéledt Kisázsian ,s Görögországon át, hol több századon át élt, Európába mindenfelé, legnagyobb részük pedig Szírián át Egyiptomba ment. Egy részük juthatott az indusokkal Indiába, melytől északra a tocharok szomszédságában laktak oikonok (Plin. n. h. VI. 20.); de az én adataim azt fogják alább jelezni, hogy Európába Egyiptomból kerültek. Hogy a maurok indusok, arra nézve 1. Strab. I. 3., 21.; II. 3.; XVII. 3., 7.

¹⁹ Amm. Marc. 31., 1., 2., 12., 13., 16., 20., 21. Herod. I. 202.; IV. 22.

²⁰ 8. Reinisch: ' *Zeitschr. der deutsch—morgenh Ges.* XV. köt. 253. skk. 1. — *Kodur-Nachundi* a mondában Codrus és Inachus néven szerepel, *Inachus* mint az

ión-pelasg hikszoszok (Jó, Epaphus) öse, *Codrus*, mint a/, athéniek (elamiak!) utolsó királya. O utána csakugyan med dynastia kezdődik Elamban. Codrus a dórok elleni hábotújában saját élete feláldozásával akarta megmenteni hazáját. Újabb kutatók (Ed. Meyer; Busóit) szintén felismertek már annyit, hogy a Codrus-monda eredete az íón-gyarmatosítással függ össze; de Codrus létét nem hiszik, mert nem látták még, miképpen szerepelhet ő az athéniek királya gyanánt.

²¹ Tae. hist. V. 2. v. ö. Horn. Od. I. 22. V. 282.

²² Diód. I. 53-55. Herod. TT. 104. sk. Dion, perieg. «09. v. Xen. Oyneg. 2., 4. Vop. Aurél. 48. Pollux 5., 20. Kolehis fővárosa *Aia* «meny» v. *Kytu'is*; királya *Ait.es* «menyei ember», testvérei: *Kirke* (Aie) és *Perse*; leánya *Medea*. Ez utóbbi név jelzi, hogy magyarok is voltak Kolchisban, ezért írja G. Kavaimas: *Colchis Mázam*. A székvárostól 70 stadinmuyira volt az arany vár, *Sybaris*, ahol sárkány őrizte az arany-gyapjút. A sum. *sub-ara-is* a. m. arany-gyapjú helye. Meglehet, hogy szép sárgaszínű volt a *Inna* (*Joracina*. A *sub A* mi *suba* szavunk öse lehet. Hogy mennyire összetartozott Kolehis és Mseotin népe, bizonyosága az, hogy K. (). Müller: *Griec/i. Heldensagen*, 275. I. azt vitatja, hogy az argonauták Maeüsba mentek az arany-gyapjúért, nem Colehisba.

²³ Brusch a Merneptach-lista ford. 575. sk. I. Herod. 11, 104.

²⁴ Herod. V. 122.; VIT. 4:5. Paus. VIT. (i).

²⁵ Az Etrusei-Hetrusci név jelzi, hogy ez az alapjában véve íón-pelasg népség vándorútjában a oheták (hetiták) ellepte területről, még pedig a kisázsiai Lydiából, kiveriődve jutott el végétére Italiába (v. ö. Paus. X. 17.). Mahler E.: *Ókori Etjjiptom*, 20. I. Az Illion név az *Elaiu* változata: «menyváros» (XB! Akropolisnak nines köze ezen elnevezéshez). *Teutam*-ban latom én a «Deutsch» név ősalakját: általános képviselője ő itt a *Teutani*, *Graeca* (/eus és *Teutanes quidam Graece loquentes* néven emlegetett népek, amelyeknek azonban nem görög, hanem igazában hellén volt a nyelve. Ezeket gondolom én az nmbereknek. Cat. ap. Sérv. Aen. X. 179.

²⁶ Gorcke u. XOrden: *Einl. in die Altertumswissenschaft*, I. (1910). 146., 148., 157. I. A kentaurok és stymphalosi *madarak* üldözése, általán Hercules 12 feladata, a messeniai háborúk, majd az arisztokraták és demokraták pártvillongásai; a régi lakosság üldözésének mindmeggannyi példái. Az ókori hagyomány tudott már arról még inkább a görög s a hellén lakosság közötti különbségről úgy Hellasbarr, mint Makedóniában. Herod. I. 5(1; II. 171.; V. 22. Strab. VII. 7. stb.

²⁷ Diód. III. 55.

²⁸ A mondában Emathion testvére Meumonnak, vagyis Media Elamnak. Emathia nevéből is a madja-matsya név ismerszik ki.

²⁹ Men ander ap. Strab. VII. 3. mondja, hogy a hellének dicsekedtek a;eta származásukkal. Ebből kitűnik, hogy a cheta dórok, vagyis a heraklidak, viselték a geta nevet; a getákat pedig római írők dákoknak nevezik.

³⁰ A paeonok egy része, úgy látszik (Paus. V. 1.). előbb Elisben lakott s onnan ment át Emathiába.

³¹ Strab. VII. 6.

³² Kissházy Ágoston (ly. . *Angyalföldi lelelek*. Szózat, 1925. évi 114. sz.

³³ Salamon Ferenc adatai erre nézve nagyon bizonytalan tájékoztatást nyújtanak. Lazius.szerint Óbudánál feküdt Sicambria, nem messze Újbudától, a Szt.-Margit-sziget irányában. Egy még akkor (a XVI. sz.) meglevő szomszédos falu viselte a nevét *Schambry* «barbár» hangzással. Az egykorú Verantius Antal *Sámborjá*-nak nevezi Óbudát vagy a tőszomszédjábau levő falut. Jordán Kristóf (1745) szerint Sicambria

a III. századig tartotta fenn a nevét, Galienas császár idejéig, azután az elpusztult várost Probus újraépítette és ezután lett a neve Aquincum. A magam részéről valószínűbbnek tartom, hogy csakugyan Óbuda táján feküdt Sicambria. Sykau-hegynek. A *Guger-hegy* annyiban válna be, hoay a sicarabrokat gugenioknak is nevezték. *Zöldmái* szintén őseinkre mutat, mert a myz *inal*) begy.

³⁴ H erőd. IV. 48., 100. Verg. Aen. IV. 1.4«. Plin. ML 24. Dion. T. 04. Phot. bibi. 16. n., 4. Beck. Cato ap. Serv. Aen. X. 179. — A torockóiak, akiknek városa s mellette a Trauszkő-hegy kétségkívül a trausok, agathyrsok nevét őrzi, *birgei*-nek hívják a sírt, s a sum. *vrv-yal* a.; m. holt lakás (sír).

³⁵ Tarquinius iukumónak, Demarat fiának, mikor Rómába ment szerencsét próbálni s egy sas (aquila, indiánul: agilan) a csőrébe csipett fővegével felszállt a magasba, majd ismét visszatette a fejére, azt jósolta *Tonaquil*, aki mint- etrusk nő értett a madárjósláshoz, hogy magas polcra fog jutni. Steinhardt szerint Tanaquil a. m. sas-tudós; földhöz mellé Herodotból a *Τυλο, Τονδο* «tndós-nő», nevet. Egy német tudós ezen észleletéhez illő mégis hozzátennünk, hogy' népünk is *tudós*-nak nevezi a jövendöléshez értő embert s hogy őseink táltosa is a *taudós, tadvtos* változata.

³⁶ Ugyanilyen «*madár*»-emberek a Hercules-üldözte stymphalosi *madarak*, úgy-szintén a feketés (gyászoló) ölyvekhez hasonló memnonidák, amelyek évenként harcjátékot rendeztek Memnon myziai sírjánál (l'aus. I. 42.; X. 31.). Ez az állandó rettegés ellen az önbizalom erősítésére szánt dór elniéskedés tett meg minket a trójai síkság egereivé is: minket öldös ott Apollo Smintheus. A myzok neve ugyanis egyező volt fülüknek az egér görögül *mys* s latinul »*ins* nevével; már pedig a myzok gigások földszülőttek (*γηγευεις* . akár az egerek. Hasonló szájtétéket konstatált dr. Finály G. a Hunyadi-cimerből: *κοριονίς* (corvus), egy holló, mely *χορόωνη*-t, gyűrít, tart szájában.

³⁷ Herod. V. í); IV. 180., 188. Strab. XVII. 3., 7. Paus. VIII. 43. Sajnos, az afrikai magyarok szavaiból csak néhányat juttatott ránk a hagyomány. *Z égeri* szabályszerű őse a mi *egér* szavunknak; v. ö. sum. *szikla*, törökül *szicsián*, grúz *ragoi*. A király libyai nyelven (görögösen) *battos* (bátya, bátyó)/; *bateia* királynő. Valószínűleg a *hbu-liby* név is a mi *lepő* szavunk ősi példánya; v. ö. lep, lebeg, libben, libbent. A berber *tojüga* (toló-iga) = taliga a sármatakról maradt *telega* orosz változatával amellet szól, hogy *iga* (jochtat = igtat; gör. *ziig-*, lat. *jug*, né m. Joche) összavainkhoz tartozik s a görög-latinban iberpelasg hagyaték. A berb. *jät* – egy. A szabad berber neve *mazik* (-g) v. *amazik* (-g) s északi Líbia az araboknak *Marbig* — valószínűleg *Marocco-vul* együtt szerény emlékei az egykori északafrikai hatalmas magyarságnak. Talán *Mád* és *Mada* községneveink is közéjük sorozható; *Kecske-itiét-hen* már biztosabban felismerhetjük a kecske-mezőt, még hozzá a szomszédos *Cegléd* (népiesen Cigléd) mintha ugyanannak német mása volna.

³⁸ Justin. VII. 3., XII. 20. sk. stb. Diód. XVII. 49. ssk. Curt. IV. 7. Plut. Alex. 2«. sk. Arr. III. 1. ssk.

³⁹ E szónak semmi köze a latin *origoAw/*; inkább a sum. *ab-uruk-in* (apa-örök-úr) adja megfjlesztését jelentésének. Aborigin-bau *gin* a hosszú, origo-ban pedig a *ri* szótag!

⁴⁰ Dion. I. 17. sk. 22., 25—30., 38., 6(5., 72., 90. II. 49. IV. 26. 58. Cato ap. Serv. X. 179. Polyb. III. 22. Cato és Varró ap. Joann. Lyd. de mag. I. 5. A latin, sabin és etrusk népesség súrlódásait jelzik a trónzavarok. Romulus mellett idővel egy sabin király is van: Titus Tatius. Ezt a latinság teszi el láb alól, Romulust ellenben csellel a sabinság, mely egyévi trónszünet után Numát juttatja Kóma királyi székébe

telepíti, hogy a latin elemet erősítse. Ancus újra sabin származású, állítólag Numa unokája. Ennek előzőtt fiai helyett a korinthetai Demarat, Tarquinius Priscus lukumo Utána Tuilus Hostilius ismét latin, aki Albát lerontatja s annak latin népét Rómába lesz utóda, ezé a latin Servius TuUius, majd újból egy Tarquinius, akinek elűzése után a köztársasági kormány lép életbe (509). A polgári villongások azonban még 200 éven át tartanak, mignem a különböző faji elemek végre egygyólvadnak.

⁴¹ Hom. Od. VI. 1-8., 266., 291. y. ö. XIII. 130. — VIT. 56. skk. Strab. VII. 6. Apoll. Argon. IV. 299. Mikor azt írja Homer Od. VIT. 205. sk. hogy a kyklopsok és gigasok közel laktak az istenekhez, ezzel azfrjelzi, hogy Elam a skythák (kyklopsok) és gigasok Xmédok) szomszédságában volt. — Az ókori hagyomány olykor Korkyrát veszi ugyan a phaiákok lakóhelyének; de Strabo nem (VII. 3.); nincs is az sehol szigetnek jelezve. Leukasnak a neve ellenben azonos jelentésű Phaiakiával (= Albania, Aethiopia, Elam) s egykor nagyobb összefüggése volt Epirussal, sőt az elvágás után sem tartották szigetnek, hanem félszigetnek, mivel az átvágás máig újra tele-rakódik földdel. Plin.n. h. IV. 2. II. 92. Abból, hogy a phaiákok kivezetője, Nausi-thoos, a Poseidáon fia volt Astyages méd király legderekbib leányától, Periboiától, kiérthető, hogy a kivándorlottak kisebb számát tették a médok.

⁴² Szilágyi: *A magyar nemz. tört.* I. V. 1.

⁴³ Strab. VII. 5. Plin. n. h. III. 26. Thomopulos i. m." — A *Mazaei*, *Mačāoi* tehát Pannoniához tartozott még, vagy Plinius szerint Dalmáciához, mely utóbbi név csekély *dar-mata* változással ugyanazt jelentené, mint sar-mata. A hunok az ókori írók adatai szerint skythák voltak, még pedig talán massageták, ahogy régebben az alánokat nevezték. Hasonlítottak is az alánokhoz mindenben, csakhogy az alánok életmódban és erkölcsaikben szelídebbek voltak. A gótok szövetkeztek az alánokkal és a hunokkal a rómaiak ellen — írja Amon. Marc. XXXI.], 21. Máshol hunoknak írja őket (u. o. 2., 1., 12., 13., 16., 20.). A velük való rokonságunk bizonyítására tett erőtetett kísérleteknek semmi történelmi erejük sincs. A Jordanesből vett *vár* sem magyarázható ki hun szónak, mint Frólich szeretné (Szilágyi: *4 magy. nem. tört.* CCCXXX.), mert 1. *fluenta* a. m. folyó-víz, folyam; a plur. nem jelent több ágat; de, ha jelentene is, a Dneper elég sok ágból alakul egygyé; 2. a üneper neve még a besenyők idejében is *Varuch* volt; 3. a szövegnek *appellaniur* által való igazítása pedig teljesen ellenkezésbe jön a *sua* vonatkozásával. A tor v. áldomás *strava* (Jord. 49.) neve meg hun szónak beválhat ugyan, de magyarnak nem; annyira szláv ízü. A *massageta* névből legfőljebb arra gondolhatunk, hogy egy olyan geta (vagy roxolan) néptörzs lehetett a hun, amely egykor Nagymédia tartozéka volt. V. ö. Herod. I. 212., 216.

⁴⁴ Strab. VII. 3., 6. XI. 6. Herod. IV. 21., 57. 117. Strabo több író véleményét összefoglalja s így felületes olvasás mellett nem bontakozik ki a különbség a szóban levő népek közt; s miként nemcsak a myzokat vették egyesek a thrák nevezet alá, hanem a getákat is, akként a skytha név is rátéved olykor nemcsak sarmatákra, hanem még médokra is myzokra is.

⁴⁵ Strab. III. 2., IV. 1., XI. 3., 13., V. 2., XV. 3., VII. 3. V. ö. VII. 2. Mivel Strabo forrásai Thrakia és Makedónia későbbi urait, a getákat is nevezik thrákoknak, meg myzoknak, ennélfogva az adatai csakis sommás kezelés mellett értékesíthetők a historiában. Kiténik, hogy a thrákok részeges, kicsapongó és vad életmódjáról általánossá vált hagyomány keletkezésére nem a régi, valódi thrákok adtak okot.

TARTALOM.

	Oldal
TÁJÉKOZTATÓ.....	3
I. A magyarok őshazája Amerika. Hevila-Ophir. Paradicsom. — Macija. — Amazonok	6
II. Atlantis, a második haza. Az Amazonok áttelepszének Atlantisra. — Jégkorszak. Diluvium.....	8
III. Vándorlás kelet felé. Pelasgok. — Ibér-szíkanok. — Ibér-szíkanok Európában. — Magyarok Afrikában. — Magyarok Egyiptomban	18
IV. Madja—Média Ázsiában. Maiotia. — Média. — Elam.....	17
V. Ázsiából vissza nyugat felé. Hikszoszok. — Athenae.....	19
VI. A trójai háború.' Gigantomachia. — Trója.....	21
VII. A balkáni magyarok sorsa. Magyarok a Balkánon. — A balkáni Magyarország. — Sicambria. — Etruskok Erdélyben. — A lófők.....	23
VIII. Más töredékeink. Demarat. — Az afrikai Magyarország. — Nagy Sándor. — Áriják Itáliában. — Germania és Gallia	26
IX. Nagymédia bukása. Média-Elam. — Phaiakok. — Sarmaták. — Ibéria	25
X. Fajunk jellemvonásai, műveltsége s nyelve. Nyelvi rokonságunk	34
XI. Ős-szavaink	35
JEGYZETEK	42